

MANUEL LASARTE

**BERTSO
MORDOXKA**

BERTSO MORDOXKA

AUSPOA LIBURUTEGIA

100

COLECCION AUSPOA

**Administración: Plaza de Santa María, 2 - Tolosa
(Guipúzcoa-España) Tel. 661612**

**Dirección: Rvdo. P. Antonio Zavala, S.J. Colegio
de S. Ignacio. Ategorrieta. — San Sebastián.**

ORDAINDU BEARRAK:

Urte betekoa: 420 pezeta   Atzerrian: 560 pezeta
Ongilleak: 700   "   Ale bakarra: 50   "

MANUEL LASARTE

BERTSO MORDOXKA

AUSPOA LIBURUTEGIA

1970

© **Auspoa Liburutegia**
Tolosa (Guipuzcoa)

Depósito Legal. S. S. 650/70
IZARRA - Peña y Goñi, 13
San Sebastián-Septiembre 1970

A R K I B I D E A

Itzaurrea	9
Erriak buruz jasotako zenbait bertso	14
UZTAPIDE TA LASARTE: Zaldibia'n, 1969/ III/2	19
BINAKA, GAI LIBREAN.	
Basarri ta Lasarte, Zaldibia'n, 1964	69
Lazkao-Txiki ta Lasarte, Zumarraga'ko Agi- naga'n, 1968/XI/17	80
Lazkao-Txiki ta Lasarte, Ormaiztegi'n, 1969/XI/30	85
Uztapide ta Lasarte, Ereñozu'n, 1970/ VI/13	90
BINAKA, GAI EMANDA.	
Euskera ta Euskalerria (Lazkano ta La- sarte), Gabiria'n, 1968/V/18	107
Sermolaria ta gosetia, (Lazkao-Txiki ta Lasarte), Z u m a r r a g a ' k o Aginaga'n, 1968/XI/17	111
Neska-mutillak, (Lazkao-Txiki ta Lasar- te), Zumarraga'ko Aginaga'n, 1968/ XI/17	114
Aita-semeak, (Agirre ta Lasarte), Elizon- do'n, 1969/II/16	117
Maizterra ta nagusia, (Lasarte ta Azpilla- ga), Elizondo'n, 1970/V/17	121
Nekazaria ta pentsu-saltzalea, (Mattin ta Lasarte), Elizondo'n, 1970/V/17	126

BAKARKA, GAI EMANDA.

Kalea ala baserria? Gabiria'n, 1968/V/18	131
Senar mozkorari, Zumarraga'ko Agina- ga'n, 1968/XI/17	133
Sagarra, Añorga'n, 1969/VII/18	135
Izerdia, Ernani'n, 1969/VIII/9	137
Xenpelar, Donostia'n, 1969/IX/21	139
Doñuak	141

ITZAURREA

Manuel Lasarte Arribillaga, Lasarte bertsolaria alegia, Naparroa'ko Leitza'n jaio zan, Franki baserrian, 1927 urteko Abenduaren 16'an.

Amabi urte zituala, Gipuzkoa'ko Aia'ra etorri zan bizi izatera, bere familiarekin batera.

Ta, Eibarren da abar lan egin ondoren, Orio'n lan egin eta bizi izan da urte askoan; gaur, berriz, Orio'n lan egin eta Zarautz'en bizi.

* * *

Gazterik asi zan bertsotan. Ogei bat urterekin edozein plazatan kantatzen zuan. Geroztik or dabil erriz-erri kantu-lanean, ia-ia jairik utsegin gabe.

Liburu ontan jarri degun saio batean, eun da ogei ta amar bertso kantatzen dituzte Lasarte ta Uztapidek. Arratsalde bakar batean orrenbeste bertso; bere denbora guzian zenbat ote, beraz? Zen-

bat liburu osatuko genituzke, Lasarteren aotik sortu diran bertso guziak idatziko balira? Eunka ta eunka liburu, noski. Ez degu asko pentsatzen bertsolarien lana zenbaterañoa dan...

* * *

Lasarteren doai bereziak asko dira nere ustez: neurriaren xuxentasuna; puntuaren zailtasuna; bertsoaren ezitia; euskeraren aberastasuna; gizonaren umildadea; ta abar ta abar.

Bañan irakurleak berak juzkatuko du zera oietzaz, Lasarteren bertsoak entzutez bere iritzia lendik egiña ez badu.

Ta au esaten ere ez nintzake bildur: Lasarte degu, nere ustetan, gaur eguneko bertsolaririk aundienetako bat, eta gizon dan aldetik, berriz, Euskalerra guziak maite duan gizona.

* * *

Lasartek onela dio liburu ontako bertso batean:

    iñortxok ez du, ez, irakurtzen
    Lasartek eskribiturik...

Ez baitu sekulan bertsorik paperean ezarri. Makiñatxo bat etorri omen zaio ori eskaturik, bañan alperrik... Orretarako ez dio barrenak laguntzen.

Orregatik magnetofonoaren bitartez egin da liburu au. Bertso-saio batzuk nere lagun batzuek zeuzkaten; gañerakoak neronek artu ditut.

Aritik paperera pasa ondoren, Lasarteri erakutsi dizkiogu, ondo kopiaturik ote zeuden galdetuaz. Ta, noizean bein, guk oker kopiatuak zuzen jarri ditu; baita magnetofonotik illun entzuten ziranak argitu ere.

Ori bera egin degu liburu ontan azaltzen diran beste bertsolari guziekin ere: Uztapide, Basarri, Lazkao-Txiki, Agirre, Mattin, Lazkano...

* * *

Liburu ontako bertso-sail bakoitzaren asieran, zenbaki bana arkituko du irakurleak, orri-aldearen ertzean. Zenbaki orrek, bertso oien doñua liburu-bukarean zenbatgarren dagoan adierazten du. Guziak an bildu baititugu.

Doñuak magnetofonotik entzun da paperean ezartzeko lana, Manuel Yaben eta

Anbrosio Zatarain'ek egin dute. Milla esker.

Ez da oraindik sortu bertsolariak berdin kantatuko duten doñurik; ezta sortuko ere. Saio batean lau bertsolarik doñu bera kantatzen ari badira, bakoitzak bere gisa kantatuko du doñu ori. Orregatik, binaka kantatutako bertso-salletan, noren doñua artu? Lasarteren liburua dan ezkerre, Lasarterena artu degu beti, lagunarena alde bat utzirik.

Are geiago: bertsolari batek doñu bera bein baño geiagotan kantatzen badu, aldi batetik bestera aldaketaren bat edo beste sartuko du. Gerok ere badakigu ori egiten, uste gabean bada ere, doñu bat maiz kantatzean. Zer esanik ez bertsolariak, kantu-lanean doñuari arretarik ezin eman dioten gizonak baitira. Orregatik, sail bakoitzetik kantu aldetik obetotxo zegoan bertsoa aukeratu degu, doñua paperean ezartzeko.

Modu onetan, ogei doñu bildu dira. Ala ere, oraindik izango da bertsolariak iru-lau doñu besterik ez dakitela diotnik...

* * *

Len ere esan deguna, Lasarteren libu-

ruak eunka egin ditezke. Orrenbesterekin esana dago, au ez dala egin zitekean libururik onena, ezta txarrena ere, liburu bat baizik. Erakusgarri bat, alegia, Lasarteren kantu-lana nolakoa dan.

A. Z.

ERRIAK BURUZ JASOTAKO ZENBAIT BERTSO

Erriak, saio bat entzuten ari dala, bertso-rik onenak buruz ikasten ditu. Lengo bertsolari zarren aotik aorako bertsoak, guregana eldu diranak alegia, orrela jasoz izan oi dira. Lasarterenak ere badira ola artuak. Ona emen batzuk:

«Orain dijoan bertso au, Lasarterena, Zarautz'ko *Cinema'n*, San Isidro gau batez kantatua da. Basarri zuten gidari. 1967'garren urtean zala uste det. Basarrik au jarri zien asierako: Bertsolari bakoitzak esan bear zuen nungoa eta zein zan. Eta onela kantatu zuan Lasartek:

Nungua naizen jakitearren
onera bildu zerate,
Leitza'n sortua ta Oriyotarra
orain esaten dirate;

(1)

len Aia'kua zala usten zuen
askok Manuel Lasarte;
ni zuen morroi nazute, jaunak,
zeuek nai dezuten arte». (1)

* * *

Lasarte gaixo xamar egon zan urdai-
lletik. Operatu bearra izan zuten. Ura pa-
sa ta gero, Uztapidek galdetu zion, bein
batez, osasunez zer modu zebillen, eta La-
sartek onela erantzun zion:

Ni nazu luzaruan (2)
gaixo egondua,
len gogorra nitzana
orain bigundua;
supritzeko izan da
neretzat mundua,
eskerrak izan dala
zeñek lagundua. (2)

* * *

Santo Tomas egun batean, Azpeitia'n,
Lizaso, Lazkano, Lasarte ta ni giñan ber-

---

(1) Adlerazpena ta bertsoa: Patxi Larrañaga ber-
tsolaria, Zarautz.

(2) Bertsoa ta doñua: Jose Luis Lekuona, Lexo-
ti bertsolaria, Oiartzun.

tsotan. Ta, badakizu, argal xamarra egoten da ura, gizagajoa, ta asi giñan bat eta bestea, orduan bezela egunero jatea naikoa zukeala gizentzeko; biziosoa zalako etzala gizentzen, beste batek, eta ola; zerbait esan bearra izaten da ba. Eta ala erantzun zuan Lasartek:

* Nere plakezaz ote zaudete (1)
zuek iya saminduan?
Zer kulpa daukat ni Jaungoikoak
ola egin baninduan?
Ez naiz bakarrik, geiago ere
ikusten ditut munduan;
d'arrazoietan luzitzen det nik
gizon aundien onduan. (3)

* * *

Au ez dakit, ba, zeñi kantatuko zion
bañan umeak goseak zeuzkala ari omen
zitzaion beste bat, laguna edo bertso-
laria; ta onela erantzun zion Lasartek:

Ai, nik ez ditut ezertan artzen (1)
laguna, zure esanak,
bat bezelatsu maitatzen ditu
amar d'amabi dauzkanak;

---

(3) Adierazpena ta bertsoa: Jose Agirre bertso-
laria, Oanda, Azpeitia.

zuk ez dakizu oaindik zer diran
norbere umean laztanak,
gauz oien berri ez du jakiten
guraso egin eztanak. (4)

---

(4) Adierazpena ta bertsoa: Jose Agirre bertso-
laria, Oanda, Azpeitia.

UZTAPIDE TA LASARTE

Zaldibia'n 1969/III/2'an

UZTAPIDE TA LASARTE

Gaztelumendi, Zaldibia'ko mendi bat da; ta orain amabi bat urte ezkeroztik, bertako lagun-arte bat ere bai. Lagun-arte berriari izena jarri asmotan asi ziranean, mendiarena erantsi zioten.

Lagun-arte ortako gizonak, Gaztelumenditarrak alegia, bertso-zale purrukatuak dira; ta zale ez-ezik, bertsoa zer dan ondo dakitenak ere bai.

Urtero-urtero, bazkari edo aparti pare bat egiten dute, Gaztelumenditar guziak bildurik eta bertsolari pare bat ekarri-rik.

Bañan ez dira saio labur batekin asetzen; saio luzea nai dute, ta bertsolariak lana galanki egin bear izaten dute.

Saio au, 1969/III/2'an egin zan. Lasarte ta Uztapide izan ziran. Ta eun da ogei ta amar bat bertso kantatu zituzten.

Magnetofonoz bertsoak artu zituana, Martin Ibarguren izan zan. Lagun onek arreba bat Alemania'n dauka; arrebak

magnetofon aundi bikain bat bialdu zion andik. Geroztik Martin orrek bere kontu dauka Gaztelumendi'ko bertso-saioak artzeko lana. Bai ongi ta garbi artu ere! Ta ala, bertsoak jasotzeko egokiera ez-ezik, berarekin lagun egiteko bide ere izan degu. Milla esker, beraz, gure lagun berri oni!

Kantu-lanean asi baño len, onela esan zieten Lasarte ta Uztapideri:

—Jendeak keja dauka zuekin: Bertso-tan oso-oso ederki egiten dezute, bañan beti alkar famatuaz. Gaur alkarrekin minberatuta ikusi nai zaituztegu, alkarri gaizki esaka!

Ta, orregatik, beren eztena derrior atarra bear izan zuten...

Zaldibia'ko saio ontan, bein bakarrik izan ezik, ez diete bertsolariak ez gairik eta ez punturik jartzen. Berak bere gisa kantatzen utzi zituzten.

Era ontako saioak, batean kimera-aldia izaten du, bestean bare-aldia; orain zintzoki ariko dira bertsolariak, eta urrena biurrikeritan; asieran agurra bear du saioak, bukarean despeira, ta tartean eten-aldi bat edo beste.

Gora-bera oiek danak oso ederki ikus-

ten dira saio ontan. Orregatik, emen oso-osorik argitaratzea erabaki degu.

Izan ere, orain arte txapelketak eta saio-pusketak maiz x a m a r argitaratu izan dira; bañan gai libreko saiorik ez, oso-osorik beintzat. Ta komeni dan gauza dala derizkiogu. Onako au izan dedilla, beraz, estrañakoa.

I

Uzt.: Ni Oiartzun'en onuntz begira (3)
esnatu nintzan goizian,
Zaldibia'ko lagun maiteak
ikusitzeko pozian;
nola ez nekin beren berririk
juan dan denbora luzian,
arrazoi nuen gogoratzia
jendia nola bizi'an.

Las.: Ni ere Jaunak bialdu nago
zaldibitarrak zaintzera,
maitatzen zaitut, *Gaztelu-mendi,*
maitagarria ain zera;
laztan eman ez ementxen nator
aingeru baten antzera,
lagun zar auek duten kaiola
biotzez zorientzera.

Uzt.: Alkarte onen berri ematen
ez da erreza itz biyan,
orain zerbaitxo entzunagatik
len nik ez bainekizkiyan;
batzuk lañope biziagatik
zuek beti eguzkiyan,
urte askotan izan zaitezte
Gaztelu onen azpiyan.

Las.: Jaungoikuak egin zuen mendirik
oraindik ez da erori,
Gaztelu ere txutikan dago,
siñale ona da ori;
gizon bat degu aipagarria,
itza iritxi zait neri,
txalo bizi bat jo dezaiogun
Salaberria jaunari. (1)

Uzt.: Justo maitia ezagutzera
nola nintzan etorria,
aspalditikan bere entzueran
nuen buruan jarria;
gaur amar urte nolabait asi,
gaur partxondegi berria,
ortan meritu aundiña duna
da Justo Salaberria.

---

(1) Justo Salaberria, *Gaztelu-mendi* elkarteari
asieran eman ziona.

Las.: Amar urtean neke-lanari
aurrera diote bultza,
Salaberria etzan bakarrik,
egin diote laguntza;
ez pentsa gero lendakari au
degunikan umezurtza,
orren onduan ibili dana
degu Ramon Irasturtza.

Uzt.: Bata bezela bestia izan
liteke gizon azkarra,
bestela olatu batek artuko
zuben Zaldibi'n indarra;
nik esan nai nun Justok piztua
zala lenbizi su-garra,
geroz izango zuan, bai, onek
beste lagunen bearra.

Las.: Justo maiteak sua piztu zun
emen amar urterako,
motibo faltik etzan izango
zuk ori esaterako;
au da kaiola zoragarria
erri txiki baterako,
txoria banitz ni ez nitzake
emendikan aterako.

Uzt.: Justo maitea, zu aitatu bear
lendakari nola zeraden,
aitortzen degu lagunak ere
nola jatorrak diraden;
mendian naiz-ta elurra egon
emen beti dago lurmen,
txori geienak babesen billa
pozik sartzen dira emen.

Las.: Derrigor esan bearra dauka
emen bakoitzak beria,
erri guztia bat egiñikan
auxen da gizalegia!
Txoko maite au ikusten degu
iñon parerik gabia,
lengo zarra're polita zan da
berria berriz obia.

Uzt.: Pozaz txoratzan gelditzen gera
au ezagutu degunak,
egun bat gizon egongo dira
ta danak alkar-lagunak;
urte guzian iza'itzazute
gaur bezelako egunak,
kafia artzian esango'itugu
oaiñ esan ez ditugunak.

II

Las.: Kantura nua berriro ere (4)
 egiten dute galde ta,
 len ere ola pasa ditugu
 amaika arratsalde ta;
 bertso batzuek kanta ditzagun
 danak eskean daude ta,
 auen gustua egin dezagun
 gu ontarako gaude ta.

Uzt.: Zer poza eman diraken neri,
 Lasarte lagun prestua,
 nere biotza lasaitua dek
 len bazeguen estua;
 gizonak zerbait mogitu bear dik
 egiñ ezkerro gastua,
 saiatuko nauk ia egiten dan
 lagun maite aben gustua.

Las.: Gure Uztapidek beti bezela
 asera ederra eman du,
 erantzun-naia baneukake nik
 oraindik ez det berandu;
 broma ederra jarri gentzake
 alkar artuko bagendu,
 oraintxen baño sasoi obean
 iñoiz ez gera egondu.

Uzt.: Eztaukat penik lagun auekin
zerbait tratatzen asiya,
mai santu ontan izan baidegu
komeni zaigun guziya;
zer alkartasun ederra orren
gañez degun ikusiya!
Momentu abetxek luzatzen dute
gizon zarraren biziya.

Las.: Beste bertso bat apal askua
zure lengoaren truke
iñortxok asko beartu gabe
laixter moldatuko nuke;
lenago ere zuk bazenduen
zaldibitarren entzute,
aurten portatzen baldin bazera
berriz deituko dizute.

Uzt.: Berriz deituko baldin balute
Uztapiden atsegiña!
Orduan ere izango nuke
zer da zertan itzegiña;
alkartasuna nai det danakin
da utzi txarrerako griña,
geroko ere ez dator gaizki
gaur gizonai on egiña.

Las.: Sei bat urtean banator onuntz
zaldibitarren bitartez,
Manuel, zuri deitzea ere
ez dezu izango kaltez;
bertso-zaleak ase bearra
degu aspaldiko partez,
erri polit au aztu ez dedin
Uztapidez da Lasartez.

Uzt.: Sei urte ontan zuri deituak
jakin nai nuke zein diran,
nola neri're zaldibitarrak
asko gustatzen zaizkiran;
neri ez dirate bate deitu ta
zuri sei aldiz segiran,
gaurtik aurrera berak jakingo
dute zeñi komeni dan.

Las.: Len ere erakutsiya zera
bost olako giza-lege,
arrazoiari erantzuteko
emen arkitzen naiz trebe;
zuk arrazoia eman dezu ta
Lasarte egingo da jabe,
beraz gaur ere etorri zera
iñork abixatu gabe.

Uzt.: Ikusitzen det nola zeraden
zu nere kontra jaikiya,
eta gañera entzuna nago
txit erantzun egokiya;
arrazoi orri bertso onetan
eman nai erabakiya:
bildur al zera nik kendutzeko
Zaldibi'ko parrokiya?

Las.: Soka luzea dago tartean,
guzia ez dezu eten,
Manuel zarra, gogoan artu
nola erantzuten deten:
nik lagun zarra nere onduan
ikusi nai nuen aurten,
Uztapideri abixatzeko
neronek esan nioten.

Uzt.: Papelak egin giñuzen biak
da ez nituzke nai erre,
nik gaur esaten dizuten gauza
esango dizut biyarr e;
neri deitu edo bestiai deitu
eztiyo ajola ezerre,
sekulan deitzen ez badezu're
len geran ainbat asarre.

Las.: Abixutxo bat emango dizu
zuri Lasarte iyarrak:
oraindik biok egun askotxo
dauzkagu pasa biarrak;
bertsuen bidez kontentu uzten
ditugu zaldibitarrak,
olako bromik ez du jarriko
Andaluzi'ko kitarrak.

Uzt.: Ez gera egongo emen luzaro
gauza ezin erabakiyan,
oaiñ erantzungo dizut bertesua
oso era egokiyan:
gitarra etzala ununtzko ona
lenago ere banekiyan,
baña badu ark serbiziya
bera sortu zan tokiyan.

Las.: Arrazoi dezu, bertsolariak
bertakuak gera egiz,
argatik beti askorentzako
gogozkoak gera begiz;
baño itz auek obeak dira
txukun antzean da neurriz,
oraingo aski izango degu
ta geroxiago berriz.

Uzt.: Eman diguzun despeida ori
nik ez det gaizki juzkatu,
orain deskantsu pixka bat artu
ta eztarriyak freskatu;
saio batian ez genituzke
nai lagun danak nazkatu,
berriz gogua egindakuan
bertso geiago eskatu.

III

Uzt.: ..... (5)
.....
.....
..... neronen zarrían; (2)
al baldin bada saia gaitezen
txit patxara ederrian,
saio jator bat ia egiten dan
alkate jaunén aurrian.

Las.: Maitatutzen det emen daguen
pamili edo sendia,
itzegiteko egokierak
olaxe etortzen dia;
oraiñ artean guazen martxan
konforme dago jendia,
beraz txalotu bear dezute
Gregorio Garmendia.

---

(2) Magnetofonoa berandu jarri zuten martxan;
orregatik dago utsune au emen.

Uzt.: Pixkat burua makurtu det nik
ori etorri danean,
lenago lasai ai banintzan e
neronen bertso-lanean;
eletrizista-kontuan dabil
gizon au aridanean,
eta usten det negoziyua
daukala gaurko egunean.

Las.: Bigarren bertsoetik al zenduen
negoziyo gorabera?
Beste aldetik Garmendia'ri
egin nai diot sarrera:
arri aundi bat lertuko balitz
Gaztelu-mendi'tik bera, (3)
alkate jaunak jasoko luke,
orretan seguru gera.

Uzt.: Alkate jauna, etzazu artu
mundu onetan etsirik,
batetik ezik beste batetik
erten baileike bizirik;
eletrizidade-kontu ortan
gizon jatorra ikusirik,
poztutzen naiz ni alkatetzatik
ez baida irabazirik.

---

(3) Asieran esan bezela, Gaztelu-mendi Zaldibi'-
ko mendi bat da, lagun-arteari izena eman diona.

Las.: Kolokatua zaude zu beraz
negozio on batian,
gizona sendo erabiltzia
ez da erriaren kaltian;
Salaberria degu emen buru
juan dan amar bat urtian,
emen arririk ez datorkigu
ori bizi dan artian.

Uzt.: Alkate jaunen negoziyuak
aitatu dira lenago,
barkatu zazu baño esango
dizut pixka bat geiago:
gaur ondo zaude eta gero ere
salbatutzia naiago,
eguneko ogei irabaztia
dotriñak ainduta dago...

Las.: Eletrizidade-langintza ortan
ainbeste dira ibilik,
ta disgustuak eraman ditu
makiñatxo bat familik;
peligrosua da lan ori ta,
alkatia, egon ixilik:
uste gabeen jarri zindezke
alanbretikan txintxilik.

Uzt.: Autoridade baten aurrean
eziñ onela itzegin,
orrek kopeta beztutzen badu
ez da izango atsegin;
denda bikaña etxian eta
jaboi-fabrikan lan egin,
diru oriek gastatuzeko
bear emendik aldegin.

Las.: Jaboi-fabrika martxan jarria
eletrizidade-suan,
nola dabillen esango dizut
nere oraingo bertsuan;
alkate jauna maite degu ta
artu gentzake besuan,
nai dezun dana kanta zaiozu
zuk konfiantza osuan.

Uzt.: Badakizute buruz ez dala
beintzat gizon elbarriya,
oraiñ artian ongi dabill au
ni bainago igarriya;
artzai onaren mendian beti
itxuran dabil erriya,
berakiñ ezpadira kontentu
jarri bezate berriya.

Las.: Aspalditxoko urte auetan
ai gera zerbait ikasten,
alkate jauna begi txarrekin
Zaldibi'k ez du ikusten;
ainbat esanda kategoriya
guk ez dizugu itxusten,
zeuk ez dakizu, Garmendia, zu
zenbatek maite zaituzten.

Uzt.: Erri bateko alkate ez da
egiten utsen peskisan,
orrek agintze'u erriko etxean,
bikariyuak elizan;
oso zalla da gobernatutzen
guztiyak nai duten gisan,
gaurko egunean kargu oietan
neronek ez det nai izan.

Las.: Izan niteke zitala baño
oso izlari txukuna,
bertso orrekiñ oraindik ere
ez dezu bete eguna;
zuk dadukazun eginkizuna
da utsa eta astuna,
karguan ezin liteke jarri
eskolarikan eztuna.

Uzt.: Zure burua ikusitzen det
nik gero eta ariñô,
obe zenduan bertso ori zeure
buruai bota baziño;
nik eskolarik ez jakitia
ez da izango estraño,
jakin nai nuke zeorrek zenbat
dakizun gaio nik baño.

Las.: Ni ez-jakiña beti izan naiz,
izan ezazu gogotan,
lenago ere gauz ori bera
esana dizut prankotan;
baño oraindik beste bertso bat
badet erantzutekotan:
naiko burua badaukazu zuk
txit utsa izatekotan.

Uzt.: Amaika gauza burura etortzen
dirade onelakuan,
da orri ori gogoratutzen
zaio beorren flakuan;
atzenerako jarritzen nazu
gauza uts baten lekuan;
ori esan naiko zenduen zuk:
illerik ez det buruan.

Las.: Ikusten degu gure bertsoak
disputara datozena,
eta jendiak ongi badaki
ontarako gatozena;
lenago ere ikusten naute
argal samarra naizena,
baño zuk dezun lepua ere
eztago oso gizona.

Uzt.: Ikusten zaitut zu nola zauden
toriatzeko idian,
geiago esan nai banuke're
jarritzen nazu bidian;
ongi dakizu zuk eskallarak
mundu ontan nola dian,
lepo loriagua nuen nik
zuk daukazun edadian.

Las.: Desgrazi batzuk gertatzen dira
txit munduko izatian,
konturatuko zera nola dan
erantzuna esatian:
aspalditxuan onela gabiltz,
Manuel, biok batian,
zuk errespeto ederra dezu
iruroigarren urtian.

Uzt.: Aur txiki nintzan nere amaren
sabeletikan erteran,
iduritzen zat momenturikan
onena ura ote dan;
oraintxen iya irurogeiko
urtia nola bete dan,
zu're ikusi naiko zinduzket
ordu artan zenbat zeran.

Las.: Berrogei ta bat urte dauzkat nik
eta azala zimurtu;
lantegia len gogorra nuen,
oraindik ez da xamurtu;
azkena ere badatorkigu,
baño etzaitez bildurtu:
zuk egin dezu umia jaio
ta oraiñ ume biurtu.

Uzt.: Buruan ez det illerik eta
kendu ezkerro txapela
iya-iya galduta jarritzen da
gizon zarraren itzala;
atarramentu txar samarra zuk
izango dezu bestela,
gizon egiten ez bazerade
ni aurtu naizen bezela.

Las.: Lenago esan eztedan dana
esango det orainguan:
zu bezelaxe Jaunak ni ere
umia egin ninduan;
arrazoi ortan etzera egon
alako sustrai senduan,
txapela kendu dezu baitzaude
apaiz jaunaren onduan.

Uzt.: Txapela zergatik kendu deten
orrek eman du tankera,
pentsatzen nuan gauza ori nik
len e gutxi gora-bera;
baña gauz danak ezin litezke
golpe batian atera,
beste pixkat bat obe dîgu egin
emendik pixka batera.

IV

Isasondo'ko Jesus Lete'k: Gaurko egu-
nean Urtain'ek ots aundia dauka boseo-
-asunto ortan. Datorren ostegunean, Jaun-
goikoa lagun, aleman batekin neurtuko

da Barcelona'n (4). Eta Barcelona'n dau-
dela pentsatuta, ara emen bi boseadoreak:
Lasarte jarriko degu alemana bezela; eta
Uztapide, Urtain bezela. Bien artean egin
dezatela, boseoa gai artuta, bertsotan.
Asi, Lasarte:

Las.: Urtain, badakit oso (6)
pizkorra zerana,
ostegunean guaz
gu alkarrengana;
zortzi bateri zaude
pasada emana,
baño gogorragua
dezu alemana.

Uzt.: Ik egiñagatikan
gogorren papela,
lasai gelditutzen dek
Urtaiñen sabela;
ez al ago jakinda
gogorra naizela?
I're eroriko aiz
zortzi oiek bezela!

---

(4) Aleman ori Bomber Kraus izan zan. 1969/
III/6'an neurtu ziran alkarrekin. Bigarren asaltoan
bota zuan Urtainek.

Las.: Joaterako arronkaz
bete zera ondo,
baño alemana dago
indartsu ta sendo;
olakorik ez dezu
ikusi egundo,
ez dituzu pasako
amabost segundo.

Uzt.: Eniñ uste uenik
ik ori esango,
baña olako gauzarik
ez dek or izango;
beste danak bezela
egingo dek tongo,
bi salto ez dituk, ez,
ik ere iraungo.

Las.: Urtaiñ indartsu beti
zebilek atzetik,
kontra egitia pena
diat biotzetik;
odola botako dik
belarri-ertzetik,
matralleko galantak
artu bear zetik.

Uzt.: Pentsatu izango'ekela
eman ainbat ordain,
nere matrall-ertz oiek
nola dauden gordin;
saiatzen ba aiz ere
daukaken alegin,
ni botatzekorikan
ez dek Alemani'n.

Las.: Gauza bat zetorkidak
momentuz gogora:
alemanak lendikan
egin dik mejora;
saiatzeko oraindik
baziok denbora,
laixter irten bear dek
sokatik kanpora.

Uzt.: Alemana oraindik e
animoso dago,
baña nere aldetik
ni're firme nago;
beste zortzi bezela
juango da kao,
gau artan lonan gañên
egin bërko du lo.

Las.: Alemanan gañetik
ez da, ez, asiko,
Urtaiñen joko ori
ez degu graziko;
etzerade luzaro
gañian biziko,
nik jo ta ilko zaitut
sekula guziko.

Uzt.: Jendiak badâbilki
millaka armoni,
neri aurrera juatia
baizakit komeni;
Frantzia bezelaxen
berdiñ Alemani
ankaperatu arte
enaiz gelditzen ni.

Las.: Baztarrak erosiaz
Urtaiñ onen salsak!
Gerorako jantzi nai
zenituzke galtzak;
baño alemanak dauzka
piparra ta gatzak,
artu bear dituzu
muturreko latzak.

Uzt.: Lenguak erosita
gerokuak erre,
atzokua egingo
diat nik biyarr e;
ori emen esateko
i ez aiz ezerre,
ire bizkarretikan
egingo'ît nik parre.

Las.: Bost minutuz ez dezu
nerekiñ iraungo,
ondora biltzean zu
etzera iñungo;
nora zuazen, Urtaiñ,
pentsa zazu ondo,
etzera, ez, luzaro
txutikan egongo.

Uzt.: Komeni ziauk, bai,
ibiltzia zuzen,
gerta litxekek, bai, ni
izatia eskasen;
len e or bota dizkît
nik zortzi bat zezen,
gero ikusiko dîgu
i zer mutill aizen.

Las.: Arrazoiari eman
dizkiot tajuak,
ezaguturik zure
su eta ujuak:
lenguak beraz izan
dituzu bajuak,
arrapatu dituzu
len pipiak juak.

Uzt.: Lengo kontrariyua
banuen plakua,
aiekin bete diat
nik diruz sakua;
ezagututzen al dek
nere ezker-kakua?
Batekiñ egingo dit
nik irekikua.

Las.: Oraindik golpe latzak
eztaude neurriyak,
eta badatozkigu
ixtillu gorriyak;
an pasako dituzu
segundo larriyak,
golpe batez kenduko
dizkat belarriyak.

Uzt.: Pentsatu enaizela
gero ari broman,
i egonagatikan
ere buruz sonan;
muxuka ikusiko
aute laxter lonan,
ia gelditzen aizen
bertan Barcelona'n.

Las.: Lotan gelditzen bada
alemana triste,
Urtaiñek aterako
ditu milla txiste;
kanpeon egiterik
etzazula uste,
Afrika'ko beltz oiek
zu ilko zaituzte.

Uzt.: Indarra bazedukat,
naikua memori,
esnatuko dizkiat
makiña bat txori;
oraindik iñorekin
ni ez nauk erori,
gero ikusiko dîgu
ango beltzen ori.

Las.: Beste bertso bat bota
nezake sakona:
pentsatu alemana
indartsu nagona;
Urtaiñ izanagatik
boseuan ona,
onek dantzan jartzen du
len ilda dagona.

Uzt.: Zertako izketako
oinbesteko presak?
Erasaten dizkik ni
ikusi nai-ezak;
nik berotuko dizkît
belarrien ertzak,
enitxiotek bildurtzen
zuri eta beltzak.

Las.: Indartu du au nunbait
Donosti'ñ azpillak,
orain geroztik datoz
olako naspillak;
bizkortutzeko artu
dituzu pastillak,
baño alemanak autsi
biaizka kostillak.

Uzt.: Pentsatu ez nagola
gero baraurrikan,
nik etzedukat, motell,
pastilla-indarrikan;
ire kolpiak eztik
jo-erazten lurrikan,
naita ere eztiak
emango urrikan.

Las.: Ni debilla izanda ezta
zure kalterako,
ortikan ez baitzera
gaizki aterako;
aiek bezela eztegu
biok alkar joko,
eta bertsuak utzi
ditzagun geroko.

Uzt.: Jarraitutzia ere
ez degu kastigu,
baña bertsoarako
ordûk jua zaizkigu;
gaurko bromagatikan
inportik eztigu,
urrengo ostegunian
ikusiko degu.

Uzt.: Zuen *Gaztelu* alkarte onetan (7)
 gertatu gera ain zuzen,
 lenguak lengo ziraden baño
 pixkat aurrerago goazen;
 nere Lasarte lagun maitea,
 bertsoan asi gaitezen,
 Zaldibia'ko lagun prestuak
 bertsoz gozatu ditezen.

Las.: Txorien gisan etorri eta
 ez degu askorik galdu,
 alkartasuna bazegoan da
 itxuraz degu bazkaldu;
 oraiñ agurtu nai genduke guk
 biotz barrengo *Gaztelu*,
 au're ez gendun ezagutuko
 iñortxok egiñ ezpalu.

Uzt.: *Gaztelu* ontara gaur egun gatoz
 gu biok lendabiziko,
 ibilli degu gere ustetan
 zenbait kontu garrantziko;
 zentzunik badet aztuta etzaitut
 txoko maitea, utziko,
 biotza pixkat ikuitu nazu
 nere denbora guziko.

Las.: Alimentua eman bêr zako
biotzak ez dezan etsi,
itzal aundi au gogoratu nai
degu biar edo etzi;
gaurko eguna ez da Lasartek
nai ordurako iritxi,
zeru politak ikusi ditut
baño olakuak gutxi.

Uzt.: Arriturikan gelditu naiz nî
oneraño iritxirik,
baldiñ ikusi ez banu ez nun
izango esperentzirik;
berriz ere onuntz goxo onen billa
etxeko lanak utzirik
etorri leike; janak bakarrik
gizona ez dauka bizirik.

Las.: Artu genduen ezti-kutsuko
biotzeko abisua,
bertsolariak berekin dauka
eginkizun bat pisua;
baño uste det emen egiña
degula pasadizua,
pena bat daukat: utzi bearra
olako paradisua.

Uzt.: Penagarria da, bai, Lasarte,
gauza ori nereko,
zuk bezelaxe nola eztet pena
neronek ere idukiko?
Berriz etortzen bagera aterik
ez al dute irikiko!
Paradiso au gaur uzten degu,
ez dedilla izan betiko!

Las.: Ez nazu jarri biotz samintsu,
ez nazu jarri lo-gure,
bestien gisan lagun-premian
bizitzen baigera gu're;
lasaitasun bat emango dizut
kezkaz beterik bazaude,
berriz etorri nai badegu're
ateak zabalik daude.

Uzt.: Nik banekien *Gaztelutarrak*
zirala biotz bigunak,
jakingo zuten zergatikan zan
guri deitutzen zigunak;
beti ez dira, ez, guretzako
gaur bezelako egunak,
baña badakit guk Zaldibia'n
baditugula lagunak.

Las.: Emen bertsoak ez dira sortzen
beti txukun da ugari,
baño al bada maitasunean
izketan nai degu ari;
o, *Gaztelupe*, zu zera beti
guretzako babeslari,
nik zortzitxo bat egunerako
artu zaitut ameslari.

Uzt.: Gure Lasartek abestu baitu
oso era txukunean,
amets goxoak aztutzen dira
pixkat denbora junean;
baña nik ere goguan izan
neike zortzi egunean,
eta berriro etorriko naiz
ori aztutzen zaigunean.

Las.: Ezta aztu bear anaitasunik,
lagun maite, alkarrenik,
ez derizkiot naitasun onek
txarkeririk dakarrenik;
pixkat arindu gera gorputzez,
buruz ez degu errenik,
iñori gaizki itzegiteko
Lasartek ez du barrenik.

Uzt.: Barkaziyua eskatuko deu
gaizki itzegin badegu,
motibo gabe zenbait arrazoi
zital guk eman diogu;
barrunpe ontan bizi zeatenak
beti uda eta negu,
oinbeste badakite guziak
eta barkatuko zaigu.

Las.: Guk egin degun laguntzarekin
asko kontentu dirade,
nola baigeran abixatzean
gu erri baten mirabe;
emen jendea egiña dago
juerga ederraren jabe,
barkaziyua nori eskatu
pekaturik egin gabe?

Uzt.: Barkaziyua eskatu eta
nola ez eman eskerrikan?
Guk nun pasatu diagu bada
olain egun ederrikan?
Berriz etziok alde ontarako
deia egin bearrikan,
nik etzadukat etorritzeko
batere bide txarrikan.

Las.: Uztapidek du zuenganako
maitetasuna agertu,
Lasarteri're egun on onek
biotza baidio lertu;
egin dezuten mesede dana
ez dakit nola eskertu,
lau egunian jardunda ere
ezin niteke aspertu.

Uzt.: Beñ artu degu bide bat eta
oso zailla baida uzten,
barka zazute nola ai naizen
nere burua itxusten;
nik ikusten dît oiek berak gu
zenbat maitatzen gaituzten,
esan nai nikik da eziñ esan
nik zenbat maite dituzten.

Las.: Aspalditxoan ez gendun izan
olako txoramenikan,
anai maiteak, deitu zazute
urtean beingoz benikan;
ez pentsa gero billera onek
ni aspertu nagonikan,
baño mingañez ezin det esan
biotzak nai duenikan.

Uzt.: Berriz ununtza etortzeko ere
egiñak gaude promesa,
eta pentsatzen degun gauza au
gure Jainkuak nai beza;
nai dan guzia iritxitzia
munduan ez da erreza,
baña egun bat pasatzeko ez da
kuadrilla aldrebesa.

Las.: Gaurko kuadrilla, Manuel, ez da
nolanai aldrebestuko,
etorkizuna oraindik ere
ez ote da erreztuko;
Gaztelumendi'k bertsolariak
beti ditu babestuko,
deitutzen ez badezute ere
zuekiñ ez naiz aztuko.

Uzt.: Badakizute gure indarrak
ari dirala gutxitzen,
da gazte batzun onduan ez da
oso erreza luzitzen;
asi bearra daukat derrior
erri batzuek utzitzen,
baña gustua dezuten arte
lagun zazute bizitzen.

Las.: Oraindik ere, aita maitea,
badituzu ainbat txiste,
zu ikusita gazteago bat
ez leiteke egon triste;
danak aspertu ditugunikan
arren etzazula uste,
guk utzi bearrikan ez degu,
berak utziko gaituzte.

Uzt.: Badakizute, zarren kontuak
izaten dira tristiak,
zuentzako ere alaitasunik
ez dauka ni ikustiak;
eta gañera bizi bearra
nola daukaten bestiak,
atiak zabal bear ditugu
juan ditezen gaztiak.

Las.: Lenago ere esana zera
amaika olako egi,
zure lagunak bere garaian
eman nai dizu arpegi;
zuk etsipenak zenbait alditan
baidauzkazu errezegi,
ta obe dezu etsi gabetan
gaztiagoeri segi.

Uzt.: Zuk badakizu nola daukaten
keja eta armoniya,
zu seme gixa artu-ezian
ni galdua negon iya;
oraindik illa ez nago baño
jo zidaten agoniya,
gaur e Zaldibi bisitatzeko
banuen zure premiya.

Las.: Beraz piztutzen zera berriro
Zaldibi'ra etortzian,
nere biotza lasaitutzen da
zuk egia aitortzian;
deskuidotxo bat izandu dezu,
pena daukat biotzian:
tente inortxo ez det ikusten
bein agoniya jotzian.

Uzt.: Erantzungo'izut ikusiya naiz
makiñatxo bat peri ta,
zu ez al zaude ni nola nagon
kontura ongi erorita?
Agoni baten dagon gizonak
dauzka milla komeri ta,
zutikan eziñ egon naiz eta
nago sillan exerita.

Las.: Lanak baditut nola erantzun,
aizu, Manuel, pentsatzen,
etsai gaiztuak ibilli ziran
zure anima tentatzen;
biotza-gaitzak beñ ikuitua
izandu zendun ain zuzen,
baño San Pedrok ate-ondotik
berriz bialdu ziñuzen.

Uzt.: Pekatu ori Lasartek eztu
esan berealakuan,
ikusitzen da momentu onetan
nola zeguen jokuan;
beraz San Pedrok utzi ninduen
zeruko atetik kanpuan,
ia obeto juaten naizen
urrengo juandakuan.

Las.: Beste erantzun bat sortuko nuke,
Manuel, berealako,
erru txarrikan etzazu artu
au esaten dedalako:
San Pedro asega dago gazteak
an aukeran diralako,
eta zu onuntz laister bialdu
zarregia zeralako.

Uzt.: Zuk badakizu, sendatu nintzan
lendabiziko ajian,
esango dizut juan nitzala
oso biraje luzian;
zu allegatuko baziñake
ni juan nitzan parajian,
inpernutara botako zaitu
lenbiziko birajian.

Las.: Zuk esan arren ori guzia
ezta errex siñixtia,
gerta leike ni San Pedrogana
zu baño len irixtia;
luzatu gabe emango dizu
Lasartek bere ustia:
zuk bizitzeko naikua dezu
erariyari uztia.

Uzt.: Bolara baten egona ziñan
zu sekulakoik ixillen,
eta iñori zertan galdetu
ori an zertan zebillen?
Orrek berak e noski erariya
ibilliko zuan gallen,
esan zioten alkola beintzat
utzi zezala lenbailen.

Las.: Emen gelditu edo ara jun
ibili nuen jokua,
San Pedrok zion «Barkatzen diat,
motell, oraindañokua!
Geroxêgo're emen baziok
Lasarterentzat lekua,
ta Gipuzkua'n ibili ari
bete artean kupua.»

Uzt.: Orain amar bat urte ibilli
zuan naikua naspilla,
laguna galdu bear zitzaidala
eta ez nengon trankilla;
erdia baño geiago kendu
zioten beintzat urdalla,
au belar ona izan balitza
zegen aspaldian illa.

Las.: Irurogei bat urte dauzka ta
au aitonaren mingaña!
Bertso orrekiñ ere egin du
berebiziko azaña;
urdail erdia kendu ziraten,
ez nitzan mutil bikaña,
baño oraindik utzi dirate
ondo betetzeko aña.

Uzt.: Beste bertso bat falta da noski
oraindik erremateko,
erdiya berak esan dizute
nik neukana esateko;
urdaill erdia kendu zioten
da ez du beretzat kalteko,
oraindik ere badu lekua
orrek egiña jateko.

Las.: Martxa geiegi artu baño len
nijua pauso geldira,
orren esanak kontzientzian
ondo kabitzen al dira?
Begira jarri bear dezute
beraren buru garbira,
rusuak baño len Uztapide
iritxi da illargira.

Uzt.: Gure Lasarten azken bertsuak
eztira oso gozuak,
nik bezelaxe lagun guziyak
izan dituzte jasuak;
batzuk illargi erdia dute
baña nik dauzkat osuak,
oraindik ununtz bilduko dira
ameikano ta rusuak.

Las.: Amerikano eta rusuak
bildu litezke berdintsu,
zure illargiak baldin badauka
goikuak ainbat serbitzu;
geiegi izketan ari gera ta
artu dezagun deskantsu,
zuri arrazoi ematen dizut
edo bestela ekatzu.

Uzt.: Badakizute, geitxo gerala
itzegiten arrixkatu,
ortara nola gu sartu geran
ezin leike siñixtatu;
arrazoi nai du ta eziñ eman,
neri alperrik eskatu;
gañekuak e zerbait badira
eta zeoiek juzkatu.

Las.: Orain artean barkaziyuak
beti ditut eramanak,
oiek irixten ain du errexa
bide ona deramanak;
izketan ola jarriazten gaitu
alkarren lagun izanak,
jaunak, ezertan utsegin bada
barkatu gaizki esanak.

Uzt.: Badakizute barrunpe ontan
guk gaur zer itzezin degun,
oraindik ere aitu gindezke
aste betean gau t'egun;
alere gure kopetarikan
ez da ikusiko illun,
biar goizian izango gera
atzo giñan ainbat lagun.

Las.: Ara nolatan arkitzen geran
goizian da illuntzian,
xamur itzezin izan du batek
txit biotza biguntzian;
emen arkitzen gera, lagunak,
aingeru batzuen antzian,
berriro ere bildu nai degu
zuek abixatutzian.

Uzt.: Badakizute ixildu-ordua
nola daukagun betia,
ez genduke nai beste bateko
emendik gaizki juatia;
zer arraio da astakei batzuk
guk alkarri esatia?
Beste gauzarik ez da ezertxo:
konfiantza izatia.

Las.: Anaiak, badu emen Lasartek
lagunak ainbat delitu,
pekatu danak bear bezela
konfesatuko balitu;
alkolez bete gerade eta
oraiñ eziñ errenditu;
arrazoi dauka: astakeriak
astuak egiten ditu.

Uzt.: Oraintxen ere arrazoa du,
bai, nere lagun prestuak,
baña nolabait egin nai giñun
gure lagunen gustuak;
gizonai nola jarriko zaizka
orrelain gauza estuak?
Astuak jaio giñaden eta
bearko degu astuak.

Las.: Ni illez ongi jantzia nago,
kopet-azala zimurra;
asto onaren serbiziya
egiten ez det xamurra;
etxera nola juango geran
auxen da nere bildurra;
eta onekiñ akabatzen det:
ara danori agurra.

Uzt.: Nik ere nola ez nezake ba
nere biotza xamurtu?
Saio luzia asi genduen,
bearko degu laburtu;
berriz e zuen lagun gera gu,
etzaitezela bildurtu;
betiko ez dedilla izan au
baña orra gaurkoz agurtu.

BINAKA, GAI LIBREAN

BASARRI TA LASARTE

Saio au ere Zaldibia'ko «Gaztelumendi» lagun-artean egiña da. 1964 urteko Azaroan egin zan, baña egunik ez daki-gu. Aldi artan Basarri ta Lasarte ekarri zituzten.

Lasarte, artean urdalletik operatu berria zan. Ori gai artuta, bertso ederrik bota zuten bi bertsolari auek.

Bertso geiago ere bazuan saio onek, bañan ez ditugu danak jarri.

Beti bezela, bertso-artzallea Martin Ibaguren izan zan.

Bas.: Era ontako lagun-arte bat (8)
nola eliteke maite?
Ni gustora naiz eta, laguna,
zu ere esnatu zaite;
onikan eztadukate emen
gu biok asi bitarte,
garaia da ta txiki batzuek
moldatu'itzagun, Lasarte.

Las.: Lasartek ere badu gogua
zerbait adierazteko,
emen gogua anai maiteak
gure berri ikasteko;
Basarri, pentsatzen negon neu're
garaia zala asteko,
lan pixkat egin bearra dago
jornala irabazteko.

Bas.: Zaldibitarrak bein bear eta
gertatzen dira ain trebe,
iru-lau mai santun ondoan
jarrita gaude dotore;
ordua etorri eta atzera
etzagula egin beiñere,
ajola aundirik ez digu izango
pagatzen ez badute're.

Las.: Nere izketak ez dira izango
ondradu eta txukunak,
baño ateratzen saia gaitezen
axalean dauzkagunak;
oraiñ urrengo izan giñala
beatzi illabete junak,
gauz orren berri ondoen emango
du Salaberria jaunak. (1).

---

(1) Justo Salaberria, lagun-arte ortan buru egi-
ten zuana.

Bas.: Oraintxen ere ondo mintza da
or Lasarte lagun fiña,
gauez giñan da geure ustetan
egin gendun alegiña;
bederatzi illabete pasa'ida,
oraintxen nago jakiña,
gaurko deirikan etzan izango
gaizki portatu bagiña.

Las.: Zer itzegiñik badago emen
eguarditikan gabera,
asko gustatu zaigu, Baserri,
bertsu orren akabera;
oraiñ artian bezelaxe nai
degu emendik aurrera,
auek segiko dute abixatzen
gu saiatutzen bagera.

Bas.: Zaldibitarrak, oraingo au're
entzun zazutela ondo:
boza pixka bat ekarri degu
eta memoritik sendo;
beti iaioak ez gera egongo,
ori ez det nik esango,
baña al dana egiteko ez da
gure paltarik izango.

Las.: Zaldibi ez degu arrituko
gauzak nola dakizkiyan,
asieratik mintzatu gera
gu modu txukun askiyan;
beste bat ere esplikatuko
dizu Lasartek itz biyan:
gaur bost illabete ni nitzala
kutxilluaren azpiyan.

Bas.: Gaur bost illabete Basarri onek
saltoka zuen malkua:
lagun onena ospitalean
oso gaizki gertatua;
mediku on batek zorionean
eman baizizun txertua,
Jaunari eskerrak eman zaizkazu
oinbestean geratua.

Las.: Egun artan ni goizetik nitzan
kordia kenduta maian,
beste batzuek bisitara jun
ni ondo ikusi naian;
Basarrik ere malkoa zuen
bere arpegi alaian,
nere biotza poztu zan berriz
zu juan ziñan garaian.

Bas.: Egun aretan ospitaleko
martxa illun da tristea:
bat negar-antsiz, eta korrika
ikusten nuen bestea;
neroni ere kosta zitzaidan
zure koartora sartzea,
nola sentituko ez nuen ba
lagun onena iltzea?

Las.: Zeruko Aitak zuri eman zizun (9)
ara joateko argiya,
olakoxian erakusten da,
ai, kontzientzi garbiya;
neronenzako're tristura zan
gorputzaren pikardiya,
entenimentuik etzuten kendu,
estamua bai erdiya.

Bas.: Estamaguai erdia kendu
ta etortzen dira galerak,
Manuel maite, olaxe dira
lur ontako goraberak;
nik ondo dakit zuk etziñula
pasatu une ederrak,
oraindik ere bizirik zaude
Jaungoikoari eskerrak.

Las.: Alaitasuna izaten degu
kantura gatozenean,
baño ez-bearrak ere artu bear
gugana datozenean;
danak pasata ementxen nago
Jainkuaren izenean,
kantatutzeko ere pozikan
bizirikan naizenean.

Bas.: Manuel Lasarte, ez dizut nik
albotik emango lata,
baña kantatu bearra nago
oraintxen egi aparta:
Gipuzku onek zureganako
badu maitasun galanta,
zeñek lagundu beti daukazu
ortâño piña zera-ta.

Las.: Pixkat samurtzen asia dago
gaur nere biotz makala,
zuk badakizu, Baserri, ondo
biok anaiak gerala;
ta badakizu besteak ere
gure on-zale dirala,
nork lagundua badaukat, lagun,
zu lenbiziko zerala.

Bas.: Ara zer esan bear nizuken
ta datorkidan bertsoan:
zurekin beti aritutzen naiz
olako izketa gozoan;
malko-negarrik ez ikusi nai
iñoren matraill-ondoan,
beste saio bat egingo degu
kafea artutakoan.

* * *

Bas.: Len egun argiz geunden, (10)
orain illunduta,
uste gabe denbora
pasatu degu-ta,
Zaldibi'ko jendeak
ondoan batuta,
famili bat egiñik
gu alkar artuta;
orain goazen etxera
batzuk kantatuta.

Las.: Nik lanean asteko
ez neukan gogorik,
baño eziñ eduki
itxita agorik;
munduan nun egun bat
au bezelakorik?
Ekiñaldiak ez du
neretzat mejorik,
nik ez al nuen bear
jateko denborik?

Bas.: Erantzuna emango
dizut nik pozikan,
guzia esateko
ez daukat lotsikan:
iñoiz etzait gertatu
neri olakorikan,
jateko ez nizun, ez,
uka denborikan,
baña ezpaidet ikusi
bokadillorikan.

Las.: Badakizu zergatik
dan nere ertera,
alkar maitatzen guaz
urtetik urtera;
sentitzen dan bezela
nua esatera:
ain gustora bildu naiz
ni zuen tartera,
baño nolatan egin
nik bi lan batera?

Bas.: Badakit etzerala
ibilia ondo,
zure osasuna ez dago
oraindikan sendo;
bestela ez nizun nik
gauza au esango;
konseju txarrik ez du
Basarrik emango:
gorputza ondo zaitu,
ori da lenengo.

Las.: Zure akordamena
izandu da garaiz,
da erantzungo dizut
nik arpegi alaiz:
gaur berdindua nago
txuletaiz ta arraiz,
ta olako egunak
sortutzen baida maiz,
ai, Basarri, ni ondo
laister jarriko naiz.

Bas.: Ez det nik erantzungo,
ez, arpegi beltzez,
ezpaidakit portatzen
baldar edo trakets,
lagun ona naizela
esan zazu baietz;
ez ibili beintzat zu
egarri ta gosez,
lenbailen osatzea
opa det biotzez.

Las.: Neu're erantzuteko
ez nago makala,
zuri entzun ondoren
ain bertso apala,
buelta moldatu nai det
nola edo ala:
zeuk ongi badakizu
lagunak gerala,
nik beti aitortzen det
neure aita zerala.

Bas.: Zuk ematen didazu
aita baten era;
ez dago olakorik,
biok anai gera;
kantatuaz jarraitu
zazula aurrera,
osatu berriz ere
len ziñan klasera,
alargun gelditzen naiz
zu galtzen bazera.

Las.: Nik izan-ezagatik
zuk ainbeste gradu,
itzegingo nizuke
umil da onradu:
zu zera ontan errege,
ni nago soldadu,
orain arte alkarrekin
ondo izan gera gu,
ta baita gero ere
Jainkuak nai badu.

Bas.: Jainkoak eman zizun
bertsotako griña,
propio baizera zu
ortako egiña,
erriz erri ibiltzeko
lagun atsegiña;
orain bota dezuna
dotore ta apaña,
soldadua bada emen
gaur errege aña.

Las.: Zeruko Aitak nai badu,
gure ezaguera
ez al zaigu galduko
goizetik gauera;
len ainbestexe lagun
emendik aurrera,
atsegiñez bildurik
alkarren urrera,
euskera ez da galduko
gu bizi bagera.

Bas.: Erori nai genduke
gu zuen sarean,
emen ezpaigaude gaur
paraje txarrean;
andreari agindua
illunabarrean
azalduko naizela
gaur garai onean;
berriz ere abixatu
nai dezutenean.

Las.: Itzegin dezu izarra
baño apañago,
erantzungo'izut iñoiz
baño bikañago:
auek kontentu dira,
ori bistan dago,
bixitatuko'itugu
len baño geiago,
ta nai dezunên guazen,
zure mende nago.

LAZKAO-TXIKI TA LASARTE

Bertso auek, Zumarraga'ko Aginaga'n, 1968/XI/17'eko bazkalondoan, Lazkao-Txiki ta Lasartek kantatu zituzten. Ormaiztegi'ko Bixente Mujika'k artu zituan magnetofonoz.

Lazk.: Ikusten det jendia (11)
umorez dagola,
baita neroni ere
tenplian nagola;
gure adixkide au
asi zaigu ola,
dozena botatzeko're
etziguk ajola.

Las.: Lana agindutzeko
zeñek du arrazoi?
Utsa erantzuteko
balegoke sasoi;
zerbait sortuko da ta
egon zaite lasai,
etzerate egon ni
tenplean jarri zai.

Lazk.: Lasarte, badaukazu
bildurtian traza,
eguardi arteko otza
ez al zaizu pasa?
Jan degu garbantzua,
ôlkia ta aza,
berotuko aiz eta
asi adi lasa.

Las.: Bertsoa pentsatzen e
pixkat itxaro nik,
berotutzen bagera
emen ez da bromik;
ez pentsa gero Lasarte
eskaxa zegonik,
gizonikan ez da ni
bildurtzen nauenik.

Lazk.: Nere lengo bertsuak
ez al zian mingo!
Dakitela ez diat
iñoiz utsegingo;
ik esan ezpauken
enian jakingo,
gizon jatorrak ez dik
gaitzikan egingo.

Las.: Gorputz extua det nik,
biotza zabala,
ta izketa gizenak,
naiz egon argala;
antzeman dizut zuri
laguna zerala,
ta badakizu ongi
konpontzen generala.

Lazk.: Ontzat artu dizkiat
esandako danak,
neuk ere baseduzkat
eskaxaren famak;
ariñak biok emen
kanpoko geranak,
bañan eiten dizkîgu
aundiaren lanak.

Las.: Eztena sartu dezu
zuk nere birikan,
geroko ez du emango
txit inbiririkan;
onez aurrera nola
egon geldirikan?
Pixuan ez daukagu
alde aundirikan.

Lazk.: Alturan ni baño geio
zeozer zera zu,
lastima korputz ori
mi-antxa daukazu;
ni berriz flakua ta
txikia naukazu,
jango al dizkiagu
zaku bana pentsu?

Las.: Zuk eraman ezazu
artutako salla,
komeni baldin bada
erabilli malla;
zuk baño altuago
beti det nik talla,
pixuz berdintzia nik
ez da gauza zalla.

Lazk.: Lasarte, etzak artu
orrenbeste zaputz,
korputza dekelako
mamietatik uts;
ezin jan baldin badek
janari egin bultz,
naiago nitek banik
ik ainbeste korputz.

Las.: Esaten jardun arren
bat eta bestia,
zure gaurko bertsuak
eskaxak ezta;
nere oraingo erantzuna
da ondo kostia,
naikua egin degu ta
jan zagun postria.

Lazk.: Neuk ere banedukan
ixildu-asmua,
luzaroan juaten da
kantuzko gogua;
Lasarte aixkidia,
ixiltzera nua
jan bitartian matsa
eta platanua.

ORMAIZTEGI'N, 1969/XI/30'an

Onako bertso-sail au, 1969'gn. urteko San Andresetan kantatu zuten Lazkao-Txikik eta Lasartek, goizeko saioan. Ormaiztegi'ko Bizente Mujika'k jaso zuan. Lenengo bertsoaren erdia ez da ondo arzen; orregatik puntuz utzi degu.

Lazk.: ..... (12)

.....

.....

.....

ta bazekiat Ormaiztegi'n gaur
gaizki ez dirala biziko,
eta nik ere auxen opa det:
egun on lendabiziko.

Las.: Onek asera eman du eta
nik bearko diot segi,
lanari beti bere garaian
ematen zaio arpegi;
anai-arrebak, zuen artera
ez gera etortzen maizegi,
ongi-etorri egiten dizut,
biotzeko Ormaiztegi.

Lazk.: Gu ere zuek ola ikusita
gaur ez gabiltza naigabez,
festa aldera danak bildurik
urte danetako legez;
eguna ere obia egiten
neguan ez baida errez,
aurtengo ontan portatua da
zuen zaindari San Andres.

Las.: Astean lana egiten degu
gogor sei egun luzetan,
ta igandean beti pentsatzen
bizi-moduko gauzetan;
bartarratsean gaurkoarekin
ibili naiz ametsetan:
ai zer eguna pasa biagun
aurtengo San Andresetan!

Lazk.: Bartarratsian amets-aldi bat
egiña zera orduan,
beti etzera triste ibiltzen
esaten dezun moduan;
erri ontako festa-eguna
erabilli du goguan,
Lasarte oni oaindik etzaio
ilusio dana juan.

Las.: Emango'izkizut al nezakean
erantzunik umillenak:
askotan emen sufritutzen du
biotzikan ixillenak,
eta pentsamentuak geiegi
gizonikan debillenak,
gero askotan utsa izaten du
ametsetan dabillenak.

Lazk.: Geroko utsa aztu zazu ta
zabiltzan lekua maite,
oraindik ere festaren zale
bizi zerade nunbaite;
ilusiyuak sarritan ame-
tsa eragiñ izan dute,
une goxotan bizitzen zera
ala zabiltzan bitarte.

Las.: Zuk, Joxe Migel, goxotasunak
asi nai zenduke pizten,
gazte-kontuak zartu ta gero
oso zalla da berrizten;
zail izango da lengo sasoia
berriz gugana irixten,
Lasarte oraintxe asia dago
amets egin da sinisten.

Lazk.: Aizu, Lasarte, asi zaitia
nik esandakuak artzen,
eta etzazu orrenbesteko
negarrikan egin emen;
dantzatutzeko balio ez badu
balio diteke jaten,
ta sinistatu festetarako
gizonik ez dala zartzen.

Las.: Nerekin gizon txikia dezu
zeure aldamenerako,
gure Jainkuak gorde gaitzala
gu umore onerako;
kantuan aspertzen ari naiz ta
indar gutxi lanerako,
onez aurrera bearko det nik
besterik ez danerako.

Lazk.: Beti bezela Lasartek digu
errespetuan itzegin,
eta nik ere segi nai diot
zaputzik artu ez dedin;
edade ortan zertan kontatzen
dezu zuk orrenbeste min?
Gizon aundi bat eiña zaude ta
negarrik etzazu egin.

Las.: Berriro ere entzun ditut nik
zure izketa txukunak,
amaik'olako len e badira
zure kolkotikan junak;
ez dizu damurikan emango
nere arrazoia entzunak:
errespetua gorde oi du beti
gaztetan ikasi zunak.

Lazk.: Batzuentzako pozgarri gaude
gu aldamio goiean,
ez gaudelako saltatutzeko
lenagoko sasoiean;
ikusten ditut gazte batzuek
ortxen egon eziñean,
gure bertsuakin aspertuta
dantzatzen asi naiean.

Las.: Onen itzari antzeman diot
agurtzera gatozela,
emen luzaro jardunda, jaunak,
gauz onik ez da bestela;
gero zinean arratsaldean,
papelak dion bezela,
oraiñ oinbestez ixiltzen gera
dantzan egin dezatela.

UZTAPIDE TA LASARTE

Ereñozu'n, 1970/VI/13'an

Ereñozu'ko festak San Antonio egu-
nean izaten dira, Garagarrillaren amai-
ruan. Ta urtero Uztapide ta Lasarte era-
maten dituzte; 1970'garrengo urte ontan
ere biak etorri ziran.

Goizeko ta arratsaldeko saioak onako
auek izan ziran. Oso-osorik argitaratzen
ditugu. Plazan kantatu zituzten.

GOIZEKO SAIOA

Las.: Jaunak egun on, astera guaz (13)
daukaguna ematen-da,
anai-arrebak, bildu zerate
igaz emen ziñaten-da;
gu ere pozik Eriñozu'ra
geure etxetik ertenda,
maite dan ura ikusi gabe
urtea luze juaten da.

Uzt.: Bertsotan asitzeko orduak
nola giñuzen beteak,
itxura ona emango'u noski
zerbait esaten asteak;
Ereñazu'ra etorri eta
zabalik zeuden ateak,
Jaunak egun on dagizutela,
anai-arreba maiteak.

Las.: Gure Eriñozu'k oitura zarrez
jarraitzia nai omen du,
borondatea ona izanik
beñ ere ez da berandu;
erreka polit onen itxura
burutik ezin zait kendu,
bertan biziko giñake pozik
naiko dirua bagendu.

Uzt.: Gure Jainkoak emana zigun
bertsotarako artea,
juan dan urtian emen giñan da
aurten e badeu partea;
nola pozikan ez ba etorri
onlako leku bateâ?
Etorritzia txit erreza da,
kostatzen zaigu juatea.

Las.: Ni ere oso konforme nago
lagunaren esanean,
etortze ori pozik egin dut
eta bide zuzenean;
juatia zalla dala esaten
zu're oraingo unean,
juango gera entzule danak
aspertzen ditugunean.

Uzt.: Bertsoatarako bestetarako
ez al da gure bearrik?
Lanik agintzen ezpadute're
neretzat ez da okerrik;
erreka ontan lanik gabe're
pasa leike egun ederrik;
zu lanak egindakuan juan,
geldituko naiz bakarrik.

Las.: Manuel, ez det nik ontzat artu
zuk oraiñ emen esana,
neu ere ez naiz langille aundia,
o adiskide, izana;
bestela bizi al baliteke
zertarako eskatu lana?
Ori da gero tontonak ere
beti egiten duana.

Uzt.: Ereñazu'n guk egun bakarra
pasatzen degu urtian,
prueba egin dezagun aurten
despatxatu bitartian;
lagun jatorrak ere badira
kuadrilla onen tartian,
abek estimatuko gaituzte
dirua degun artian.

Las.: Lagundutzeko ere Eriñozu-
tarrak ez dira kupira,
gu ere pozik etortzen gera
maitasuna dan tokira;
lagun urkua bildu bear du
komeni dan errukira,
baño alperrik gu mantendutzen
laister aspertuko dira.

Uzt.: Bein bear eta oraintxen ere
garbi dezu zuk esana,
ez baizerade zu're langille
amorratua izana;
geienez ere emango dute
guretzako egun bana,
emen ez dago zer egiñikan
utzitzen badegu lana.

Las.: Zu beti gizon prestua zaitut
nere aldamenerako,
bertso batian zortzi arrazoi
onek gutxienerako;
ontan narrasten ari naiz eta
balio ez lanerako,
onez aurrera bearko det nik
besterik ez danerako.

Uzt.: Sobratu-antza ote zauden zu
arrazoi orrek zeritzan,
alamoduzko kontu batzukin
beste batzuk e zebiltzan;
baldin sobratu bazerade zu
ni're onena izan nitzan,
errero jarrai bearko dezu
eta nik nekazaritzan.

Las.: Ia aspertzen asia nago
errerotzako lanean,
urtea pranko badaramakit
orko artu-emanen;
txutikan ere juxtua nago
Jainkoaren izenean,
etxean pozik egoten dira
ni kanpuan naizenean.

Uzt.: Pena artzen det pasia zera
amaika egun samin da,
baña aspaldian ikusten zaitut
nekiari aldeginda;
lana egiten du bere kontura,
diruen jabe egin da:
iru balkoi txar montatu eta
dirua konta ezinda.

Las.: Nik egin dedan gauza ortikan
da osasuna ondatu,
eta nerekin gizon berririk
ezin liteke fundatu;
balkoi kaxkar batzuek egin da
diru galanki kobratu,
alare ez degu gere denboran
eze askorik sobratu.

Uzt.: Oraindikan e nik banituzke
zerbait esateko gaiak,
lan geiegi egin nai orrek ere
baditu bere etsaiak;
gorputza pixkat ondatu dizu
azkar aberastu naiak,
sobratu oiek jan bitartian
artu biauizuz jaiak.

Las.: Poztu izan naiz iñoiz askotan
laguntzalle zerala're,
egia esanda arrazoirikan
ezin garbitu ala're;
zuri balkoi bat egin nizun bein,
egiñ ez banizu obe,
zortzi urtean emen naukazu
zuk bera ordaindu gabe.

Uzt.: Ori're esan bear zenduan
testigu danen aurrian,
eskerrak lotsa aundirikan ez
daukatela muturrian;
beti etsaiak izaten dira
langille txarren urrian,
bera etxera iritxi baño
len balkoia zan lurrian.

Las.: Balkoia beti lurrean dago
balkoira jaso-ezian,
anka sartze bat egin dezu gaur
paraje aldrebesian;
zortzi urtean egon naiz bera
kobratutzeko pozian,
ortik pentsatu zenbatxu diru
dan bertsolaien etxian.

Uzt.: Esplikatzeko oso polita
gure arteko kasua,
ori kobratu zai pasa bërko
dezu bizitza osua;
kobrantza egiteko genduen
zortzi eguneko plazua,
balkoia zegon eroria ta
oraindik ez du jasua.

Las.: Bere burua garbi egin du
nai dituenak esanez,
beti olaxe ibiltzen da au
naiz arrazoirik izan ez;
gizon gogorra da Uztapide
nik kalkulatzan dedanez:
balkoi-diruak egin zizkiran
agindu eta eman ez.

ARRATSALDEKO SAIOA

Las.: Lendabiziko arratsalde on,
anai-arreba maitiak,
ez du nekerik zuen aurrean
saiotxo bat egitiak;
pena emango liguke zuek
triste utzita juatiak,
beti zabalik nai genituzke
Eriñozu'ko atiak.

(3)

Uzt.: Goizian bezela guk kantatzen
degu illunabarrian,
zertan ibilli estuasunez?
beti patxara ederrian;
naiz-ta gu egon debil samarrak
da gorputza ez indarrian,
bertsuak aixa kantatzen dira
entzule onaren aurrian.

Las.: Bildurrik gabe asi gindezke
nekerik gogorrenian,
lautik irutan bildurrik geien
izaten da aurrenian;
baño alare alaitasuna
bada gure barrenian,
kantatzeko're oraintxe gaude
sasoirik ederrenian.

Uzt.: Guk nai genduke indartutzia
euskaldunaren izkuntza,
orregatikan etorria naiz
Oiartzun'dikan ununtza;
indar aundia orri emateko
debildua det gorputza,
baña entzule onak egiten
digute guri laguntza.

Las.: Biotza pozez bete dirazu
itz ori entzun orduko,
zer gertatzen dan jakingo degu
emendikan bi orduko;
bera ez bada igesi juaten
guk ez degu bialduko,
bertsolariak diran artean
izkuntz au ez da galduko.

Uzt.: Lenguari eutsi nai genioke,
ez da berria sortzea,
orretarako aski genduke
indar geiago artzea;
guk nai genduke mundu onetan
paradisuan sartzea,
ta ortarako aski baidegu
Ereñozu'ra etortzea.

Las.: Aurtxo txikiak eingo balira
izkuntz eder onen jabe,
Euskalerrriak balio luke,
Manuel, oraingo doble;
emen zenbat eta geio jakin
guztientzako da obe,
auzuan ongi eraman leike
etxekorik galdu gabe.

Uzt.: Irakurtzen e ikasi dute
ta beste batzuk idazten,
da guri berriz, lengo zarrari,
euskerik etzaigu azten;
etsia egon nitzaden iya
baña asia naiz pozten,
erdaldunaren umiak ere
asi baidira ikasten.

Las.: Izkuntza ongi ikasitzeak
iñun ez du deliturik,
zuzen badabil segi lezake
gauzak garbi kunpliturik;
emen gabilta ikasi gendun
pixkari ezin segiturik,
iñortxok ez du, ez, irakurtzen
Lasartek eskribiturik.

Uzt.: Eskribitutzen ikasten orain
zu etzerade asiko,
bañan zure seme-alabak ez
diote euskerai utziko;
ejemplo ona ematen dezu
biarko edo etziko,
izkuntza al danak ikasi baño
geuria lendabiziko.

Las.: Seme-alabak ikasten dute
aukeran datorkiena,
euskera ederra ikasitzea
gurasuak du naiena;
nere semea saiatutzen da
al duanikan geiena,
bere aita xarra nola baituen
erderaz ez dakiena.

Uzt.: Zeuen artian beti ibilli
berezko izketa leguna,
seme jatorra baidezu ura,
ez baita zure laguna;
beste izkuntzak ikasteko ere
etorriko da eguna,
baña lenengo amak siaskan
erakutsi izan ziguna.

Las.: Obetoxêgo itzegiten da
zerbait pentsatzen egonik,
ez uste izan zure atzean
ni alperrikan negonik;
iñola ezin gentzake aztu
gure izketa bigunik,
ezertxo ez da guri burutik
berau kenduko digunik.

Uzt.: Pozik entzuten ikusten ditut
kristaubak aldamenian,
naiago nuke izkuntz au bera
balego mundu danian;
oi eta amar urte ta geio
ai gera bertso-lanian,
bertsorik ere ez da izango
euskera galtzen danian.

Las.: Arrazoi dezu, au galdu ezkeru
bertsorik ez da geiago,
gu bizi geran artean txutik
iraungo balu naiago;
nik bera ikasi nuen eta
onetxek poztutzen nago,
gure izkuntza galtzen bazaigu
guria galdua dago.

Uzt.: Gauza auetxek adieraztera
gaur naiz ununtz etorriya,
da aspaldian larri gabiltza,
nago ondo igarriya;
euskerarekin aztuta dabil
gaurko gaztedi berriya,
baña euskera galtzen danean
galdu da Euskalerrriya.

Las.: Bera galduko balitzaiguke
ez digu pozik ematen,
azken gabeko naigabien bat
badator alakon baten;
guraso zarrak, saia zaitezte
itz goxo auek esaten,
zuen ondorengo umetxoak
bera ikasi dezaten.

BINAKA, GAI EMANDA

EUSKERA TA EUSKALERRIA

Gabiria'n, 1968/V/18'an, Azpeitia'ko Lazkano ta Lasartek kantatutako bertsoak. Ormaiztegi'ko Bizente Mujikak artu zituan magnetofonoz.

Luzio Gabiria'k: Oraingoan, gai libre bezela erabiltzeko, euskera ta Euskalerrria. Or nai dutena artu dezatela. Asiera Lazkano'k:

Lazk.: Bat edo batek esan dezake: (14)
«Sasoi onena juan zan!»
Bañan oraindik egon zaitezte bertso geion esperantzan;
gu lanerako bildu gera ta emen ez gaude zalantzan,
iru edo lau kanta ditzagun Euskalerrrian gorantzan.

Las.: Ixilik ezin niteke egon
garai auek iritxita,
Euskalerrriak merezi dula
ori nago iritzita;
au degun bezin txoko politak
munduak ditu gutxi ta,
ni ez nijua beintzat iñora
gure txokoa utzita.

Lazk.: Jaunai eskerrak sortu giñaden
baratza bikañetikan,
euskal odola dabil korrika
bertsolaien zañetikan;
berarentzako agur goxoak
datozkit ezpañetikan,
bera maitatzen baidet nik beti
gauza danen gañetikan.

Las.: Gure amatxok geroko utzi
zuen seme txukunikan,
arrek laguntza merezi baño
ez du izan lagunikan;
zein izkuntza da gure euskera
degun bezin bigunikan?
Munduan ez da guri burutik
au kenduko digunikan!

Lazk.: Aspaldin gora asi da eta
bera ez dedilla erori,
orrek onikan ezpailezake
gaurkoz ekarri iñori;
badakizute zeñen polita
ikusten degun Gabiri,
bera jarriko luke Lazkano'k
euskeraren antz-iduri.

Las.: Gure izkuntzak txoko politak
zizkigun aukeratuak,
iya illian egon giñanak
gaur gaude aurreratuak;
amaika aldiz gustora gera,
jaunak, gu etxeratuak;
miñik aundiña ematen digu
euskerara atzeratuak.

Lazk.: Askok zioten iritxi zala
euskerara iltzeko bezpera,
bañan norbaitxo etorria zan
berriro erakustera;
gere amaren izkuntza nola
botako degu auspera?
Nere entzule biotzekoak,
maite dezagun euskera!

Las.: Akabatzeko nik egingo det
azkeneko irrintziya,
eusker a maite bear degula
ala nago iritziya;
auxe bakarrik ikasi nuen
eta ez daukat utziya,
nola galtzera bota bear det
amatxok erakutsiya?

SERMOLARIA TA GOSETIA

Zumarraga'ko Aginaga'n, 1968/XI/17'-an Lazkao-Txiki ta Lasartek kantatutako bertsoak. Ormaiztegi'ko Bizente Mujika'k artu zituan magnetofonoz.

Luzio Gabiria'k: Lazkao-Txiki izango da sermolaria; eta Lasarte, goseak eta egarriak amorratzen dagoan entzulea. Asera sermolariak emango dio, Joxe Migelek. Iruna bertso.

Lazk.: Gose dagona ezin liteke
gizonak ongi juzgatu, (12)
berekin dauka naiko egite,
berekin zertan nekatu;
bañan goseak zaude zu eta
nere esana ondo artu:
guztia berak dezake eta
Jaungoikuari eskatu.

Las.: Jaungoikuari derriorrean
guk asko diogu kendu,
bera dala're eskeinka eta
ainbat poza ematen du;
sermoiarekin bizi-modua
nai al zenduke zuzendu?
Naiago nuke nik nere tripa
ondo aseko bazendu.

Lazk.: Sermoiarekin berak dionez
oso konforme ez dago,
zu bezelako persona franko
ola egon zan lenago;
ta Jaungoikuak emango dula
segurantzian ortan nago,
zauden bezela bizi zera zu
federik ez dezulako.

Las.: Fede sendoa aingeru batek
artutzen du biotzian,
nik ere berriz ori nerekin
artu nuen jaiotzian;
itzegin bearda're itzegin
zazu denbora motxian:
bestela ere naiko sermoia
entzuten det nik etxian.

Lazk.: Nik ez dadukat bate kulpik zu
buru-gogorra izana,
eta faborez aditu zazu
sermolaiaren esana:
desiertuan —ez al dakizu?—
Moisesi eman zion mana,
fede oneko gizona zan da
izan zuen naiko jana.

Las.: Nundikan nora artu zenduen
zuk Moises orren nota?
Apaiz jauna, zuk itzegin dezu
lengo legiaren kontra;
uste gabeko enbidotxo bat
azpitik nai dizut bota:
Jainkuari eskatzeko dio'nek
berak ez du emango ta.

NESKA-MUTILLAK

Zumarraga'ko Aginaga'n, 1968/XI/17'an Lazkao-Txiki ta Lasartek kantatutako bertsoak. Ormaiztegi'ko Bizente Mujika'k artu zituan magnetofonoz.

Luzio Gabiria'k: Joxe Miel izango da neskatxa, eta Lasarte mutilla. Illuntze batean neskari laguntzera joan da, ta, gaizto xamar izaki-edo, neskak txakurra xaxatu dio, eta Lasarte'k jo ta txakurra il. Iruna bertso. Asiera neskak, Lazkao-Txikik, txakurra il diolako.

Lazk.: Aizu, mutilla, emen alkarri (13)
itzein biarra daukagu:
kaletik onuntz neri laguntza
ori artu dezu kargu;
bañan bastante atrebitua
ipiñi zeralako zu,
dana merezi zenduen eta
txakurra xaxatu zaizu.

Las.: Ito-zorian asi zitzaidan,
zakurra etzan umiltzen;
ark ere nunbait etzun ikasi
bere tokian ibiltzen;
eta mutilla alegindu zan,
bai, txakur gaiztua iltzen,
bestela berriz oso zalla da
zuen etxe-ondora biltzen.

Lazk.: Garbi ta argi esaten dizut:
zeu ziñaden utsegiña;
postura ortan ez da ibiltzen,
ez, beñ ere mutil fiña;
ikuttu eta eldu saiatu
ziñalako alegiña,
zakurrik enizun xaxatuko
formal etorri baziña.

Las.: Nunbait kulpante neu arkitzen naiz
da bearko det aldegin;
neskatxa gogor mintzatua zait,
onekiñ ez da atsegin;
zuk ere, lagun, bear ez dezun
gisan etzazu itzegin:
bi muxu eman nizkizun baño
zirririk ez nizun egin.

Lazk.: Jende guziya enteratu da
ni bizi naizen auzuan,
amaika zirri egin zirazun
zuk bide ortan pausuan;
lagundutzerá etorri bear da
mutil formalen moduan,
lagun eitera etorri eta
iya bota niñuzuan.

Las.: Ariña da ta neskatxa aizeak
iya-iya eramanean,
ni gogor xamar negualako
artu nun aldamenian;
baño saltakor sasoikua da
geldi ezin egonian,
nik oni zirri egiten nion
txakurrik etzegonian.

AITA-SEMEAK

Elizondo'n, 1969/II/16'an, Agirre ta Lasarte'k kantatutako bertsoak.

Mariano Izeta'k: Lasarte ta Agirre baserri bateko aita-semeak dira; Lasarte aita eta Agirre semea. Semeak nai du auto bat erosi, eta aitak ez du nai. Eta or dabilta orain eta beti eztabaidan. Launa bertso. Agirre'k asiera.

Agi.: Aizazu, aita, beti badegu (13)
asarria eta pena,
antzemate'izut lengo legian
bizi nairikan zaudena;
ez al dakizu zure belaunak
nekaturikan daudena,
automobil bat erosi eta
ondo ibilli leikena?

Las.: Seme maitea, amaren bidez
zu aitak zaitu len azi,
komententziak ugariturik
aurrerantz nai dezu asi;
gazte jendiak esaten digu
ola ez leikela bizi;
kotxia erosteko dirua
sobratu zazu lenbizi!

Agi.: Oinbeste diru badezu etxian,
ortan ez dago kupira,
noizian beingoz emate'iozu
mordo ederrari tira;
kotxe bat artu ta juañ giñazke
azokara ta ferira,
ez aprobetxatzekotan emen
diruak zertako dira?

Las.: Arrazoi dezu, illunak dira
lore gabeko jardiñak;
zure ta nere pentsamentuak,
seme, ez dira berdiñak;
aita utzi ta kunplitu nairik
zabiltz zeure atsegiñak,
gordeta dauden diru pixk'aiek
ditut neronek egiñak.

Agi.: Zere ustetan bota dirazu,
aita, arrazoi sakona,
aitortzen dizut aginpidea
zure eskutan dagona;
baña guziak zureak dirala
ez da esatia ona:
ni ere ez naiz oraiñ artian
alperkerian egona.

Las.: Puntu bat irabazia dezu
arrazoi ori esanda;
aitortuko det: seme maite au
beti zintzua izan da;
orain kotxia nai luke eta
beti badegu demanda,
baño ez dezu, ez ekarriko
aitak dirua emanda.

Agi.: Berrero ere petralkeria
bere izketako sarreran;
aurrerapenik ez da izango
orain daukazu karreran;
alkar itotzen emen gabiltza
txakur-katuen tankeran,
kotxe bat erosi ta itxuraz
ia ba bizitzen geran.

Las.: Bizimoduan moldatu leike,
ori da zuk diozuna;
baño goguan artu biazu
aita zarrari entzuna:
makiña batek baztarra jota
or galdu dute zentzuna,
zu ill ezkeru juañ zan gure
geroko etorkizuna!

MAIZTERRA TA NAGUSIA

· Elizondo'n, 1970/V/17'an, Lasarte ta Azpillaga'k kantatutako bertsoak.

Mariano Izeta'k: Azpillaga nagusia da, eta Lasarte maizterra. Lasarte baserrian bizi da, eta orain nagusiak belardi obereña kendu eta pinoz bete dio; belardirik oberenean pinoa. Lasarte aserre dago, baina Azpillaga'k ere izanen tu bere arrazoiak. Bosna bertso. Lasartek asiera.

Las.: Garai batean nik, nagusia, (15)
zuri ematen nizun musu,
baño maiztarra jarria dago
gaur oraintxen naikua su;
zelairik onentxuena ere
piñu aldatu dirazu,
egia esan bear bagendu
nagusi txarra zera zu.

Azp.: Maixter onek griñak zituen
ta ezin bururatuta,
ezin gauzarik erabaki zan
elkarrengana bilduta;
urteko errenta arkitutzen zan
iñoiz ezin pagatuta,
ta azterrenik onena zuan
belardi piñu sartuta.

Las.: Berialaxe erantzungo'izut
deskuidaturik zaude ta,
maiztar-nagusiak alkarrekin
bigurriturik gaude ta;
oraiñ artean nik xuxen asko
emana dizut errenta,
baño illunpean artzen zenduen
erreziborik gabe ta.

Azp.: Errenta beti pagatu dula
maixterraren irrintzia,
eta dana zan gezurrezkoa,
au ez al da desgrazia?
Belardiaren lau kantoetan
arkitutzen zan sasia,
orregatikan pentsatu nuen
danian piñu sartzia.

Las.: Zelai ederrentxuenên jarri
dirazu piñu illuna,
nagusi-jauna, zure biotza
ez dago oso biguna;
itz baterako esango nuke
etzerala euskalduna,
piñu zar ori jarri dirazu,
ura da zure laguna.

Azp.: Baserri on bat aitak utzia
zuk bazenduen leenik,
baña ez dezu sekula bete
nagusiaren ordenik,
etxe inguruan ua kenduta're
terrenu asko egonik;
baña gaur maiztar alperrarentzat
ezpaidagoke lur onik.

Las.: Maiztarrak daukan komeri txarra:
alperra bear mantendu;
nagusi txarrak bere arrazoia
beti ola eramaten du;
maiztarra plakatutzen ari da
ta nagusia gizendu,
basarria ondo zegoan oso
piñu sartu ez bazendu.

Azp.: Litekena zan ez sartutzea,
baña garai beranduan
oartu zera, eta orrela
bearko dezu munduan;
zazpi auntz eta iru astokin
dana betetzen zenduan,
ezer etzuan ematen eta
argatikan sartu nuan.

Las.: Nagusi onek papelez egin
digu amaika lumero,
ta maixtarrari nundikan jango
or zebillen egunero;
auntzengandikan etakiñikan
zuk ez al dezu espero,
zuri ez dizu inportarik nik
errenta eman ezkeru.

Azp.: Sasiz betea leno zegola
nola nengon igarria,
argatik daukat belardi ori
piñuz beteta jarria;
au baserritar alperra degu
ta oso parregarria,
onen antzeko asko badaude
galdu zaigu basarria.

NEKAZARIA TA PENTSU-SALTZALEA

Elizondo'n, 1970/V/17'an, Mattin eta Lasartek kantatutako bertsoak.

Mariano Izeta'k: Orai Lasarte ta Mattin. Ikusko dugu ok zer gauze duten. Mattin nekazaria da, eta esnea saltzen du. Lasartek pentsuak saltzen ditu. Nekazariak badu arrankure, esnea beiti eta bazkak goiti doazilako. Pentsu-saltzaleak ere baditu bere kezkek. Ikusiko dugu nork duen arrazoin. Bosna bertso. Mattinek asmenta.

Mat.: Gaurko egunian urrikaltzeko (16)
baitago nekazaria,
bai, gero eta okerrago da
baserritako jendia;
eta lagunak saltzen baigaitu
pentso edo zaldaria,
bere pentsotan eremaki du
Mattinen esne-saria.

Las.: Bizi-modua ateratzen da
lana egin da zaintzian,
beti badegu diferentzia
alkarregana biltzian;
pentsua galesti dedan keja
entzun da zure itzian,
ori ordainduko dirazu laixter
esnia galestitzian.

Mat.: Nik ongixko ezagutzen tut
gaurko pentso-saltzailiak,
auk etxez-etxe bere pentsuekin
ortxe dira ibiliak;
ta abillenak agertzen dira
eskola duten jendiak,
auek errezki txupatzen tuzte
baserriko izerdiak.

Las.: Ugaritutzen zaizkizunean
etxean esne-putzuak,
baserritarra, izango'ituzu
sekulako deskantsuak;
zazpi bei dauzka bere mende ta
aietatik bost antzuak,
ta esaten du gero emen kulpak
dauzkala nere pentsuak.

Mat.: Zuk saltzen tuzun pentso oriek
lehen klasakoak eztira,
azken aldian egotua naiz
pentso tzar orri begira;
esnia pezeta bostez beiti,
pentsoa igo zazpira,
pentsoa utzita obeko ditut
beiak igorri mendira.

Las.: Galesti-fama pentsuarentzat,
ori zeguen jakiña,
baserritarra ikusten det gaur
odoletan irakiña;
lanikan ez du egiten eta
betiko bizi-eziña,
danentzako aña egingo zendun
gogor saiatu baziña.

Mat.: Egia garbi esango dut nik
emen denek siñesteko:
baserritarrek gaur badegula
olako frango iresteko;
alferra nintzen esango zuenik
emen ez nuen usteko,
lau langilek lan in biar degu
amabi alper azteko.

Las.: Zeuretzat ere ez ote dezu
gogor saiatu bearra?
Lan-kontu ortan zu beti izan
baizera gizon zabarra;
beiak mendira bialdu nairik
onek jotzen du kitarra,
kartzelan sartu bear litzake
olako baserritarra.

Mat.: Baserritarra gogor lanian
ai da bere baserrian:
ganaduekin lurrean eta
ardiekilan mendian;
denen bitartez gu gogor ari
girela beti lanian,
eta au berriz pentso-aitzakiz
otomobil ederrian.

Las.: Onek indarra artutzen du ni
ixilikan egotian,
baño ez det asko sufrituko gaur
bertso bat ezin botian:
baserritar au lotutzia ongi
mesede luke katian,
baxtar batean egon dedilla
astuarekin batian.

BAKARKA, GAI EMANDA

KALEA ALA BASERRIA?

Gabiria'n, 1968/V/18'an, kantatutako bertsoak. Ormaiztegi'ko Bizente Mujika'k artu zituan magnetofonoz.

Luzio Gabiria'k: Bi bizi-moduak ikusia zeranez, baserria ta kalea, zure iritzian nun ote bizi-bide ohea?

Las.: Gazte maiteak, zuen biotzak (17)
kalerako daude bero,
aseran gauza politak asko
ikusitzen dira gero;
an e larrosik arantzik gabe
Lasarte'k ez du espero,
danian ongi bizi liteke
dirua izan ezkerro.

Nik diotana ongi leikela
diru pixkat izanikan,
mendian ere gauza orrekin
ez da falta zer janikan;
gaurko gazteak bizi nai dute
kale aldera joanikan,
baño ez pentsa an ere danak
zoriontsu diranikan.

Biak ikusi izan ditut nik
basarria ta kalea,
saiatuko naiz nola naizen ni
au erabaki zalea;
azkenerako esan bear du
emen bakoitzak berea:
aize artuaz bizi izateko
baserria da ohea.

SENAR MOZKORRARI

Zumarraga'ko Aginaga'n, 1968/XI/17'-an, kantatutako bertsoak. Ormaiztegi'ko Bizente Mujika'k artu zituan magneto-fonoz.

Luzio Gabiria'k: Zu, Lasarte, emakume bat zera, ta gizon mozkor batekin ez-konduta zaude. Iru bertso kantatu bear dizkiozu zure gizon gaizto orri.

Ondo gaudela politak dira
fameli bateko bromak, (18)
amaika bider emakumeak
sufritzen gaude egonak;
buru onikan ez du izaten
mozkortutzen dan gizonak,
gero askotan pagatutzen du
arren menpean dagonak.

Gizon-gisara dabillenan
egiten digu mesere,
ardoz berdintzen ez baldin bada
etxian ez da ezere;
zorigaiztoan ni egin nitzan
gizon mozkorraren jabe,
amaika paliz artua nago
kulpa aundirikan gabe.

Gazte denboran or ibili zan
atzetik ezin segirik,
neuk ere ainbat maite nuen da
ez nion kentzen begirik;
jornal guziak zurrutan urtu,
ez du ekartzen ogirik,
arren andreak ez du izango
bizkarrekuen premirik.

SAGARRA

Añorga'n, 1969/VII/18'an, kantatutako bertsoak.

Jose Maria Aranalde'k: Iru bertso gai onekin: sagarra.

Las.: Anai-arrebak, eman nai ditut (19)
sagastien abixuak,
ongi pentsatzen jarri ezkerro
dira gauza prezisuak:
txoriak ere ain gogozkoak
zituzten sagar goxuak,
piñua janez eztira bizi
txoriak eta xoxuak.

Ez derizkiot sagar berriak
sortuko diradenikan,
iñon ez degu oraiñ entzuten
oien aurrerapenikan;
guk ez genduen sagasti onak
ez beste goxamenikan,
ia galdutzen ikusten dira,
ez daukat beste penikan.

Arbola, berriz, zeorrekin dauka
jendiak milla enpeñu,
gai ontan zerbait itzegiteko
batek egin dit len kiñu;
baserritarra, mendi guziak
estali dituzu piñu,
obe zenduen lege zarrean
sagasti jarri baziñu.

IZERDIA

Ernani'n, *Cine Irazusta'n*, 1969/VIII/
9'an, kantatutako bertsoak.

Jose Maria Aranalde'k: Iru bertso:
izerdia.

Las.: Izerdia det nere gaia ta (13)
ni ez nijua pikardiz,
len bezelaxe bera ateratzen
saiatu nai nuke berriz;
bustitzen naiz ni ainbat alditan,
esaten dizutet egiz,
famelirako ogi pixka bat
irabazten det izerdiz.

Nik izerditan urte batzuek
ditut emen eramanak,
nekea gerorako nola utzi
zuten aita eta amak;
dakizutena, emen kejatzen
gaitu geiegiko lanak,
obetuago bizi gindezke
egingo bagendu danak.

Zenbat izerdi atera detan
ez nezake esan mingañez,
ala naita're itzegiteko
ez nago sasoi bikañez;
dakizutena, ni bizitzen naiz
lana gogotik egiñez,
Jaunak zerua emango al dit
izerdi oien ordañez!

XENPELAR

Donostia'n, Xalbadorren omenaldian, 1969/IX/21'an, *Cine Astoria*'n kantatutako bertsoak.

Basarrik: Xenpelar-urtea ospatzen degu aurten. Eun urte bizion artetik aldegin zula. Gazterik eraman zun Jaunak. Bañan lan asko ta lan onak eginda itz neurtuz. Aitatu ta goraldtu zaiguzu Xenpelar zana bi bertsoan, nai dezun doñua erabiliz.

(20)

Las.: Xenpelar maite gai arturikan
Lasarte'k nai luke mintza,
aita juanda gu umezurtzak
gaur arrastaka gabiltza;
nunbait lurretik entzuna zuen
berak Jaungoikoan itza,
gaur obe zuten bertsolariak
bizirik egon balitza.

Xenpelar maite, siñistu zazu
zuri begira nagola,
lurretik zerura kantatu nai
al baldin badet iñola;
gu gera adar kaxkar batzuek,
zu ziñan gure arbola,
naiz oraiñ egun urte ill arren
bizi da zure odola.

1

Musical score for exercise 1, consisting of four staves of music. The first staff is in treble clef, and the remaining three are in bass clef. The time signature is 5/8, and the key signature has one flat (B-flat). The music features a complex rhythmic pattern with eighth and sixteenth notes, including triplets and slurs. The piece concludes with a double bar line.

2

Musical score for exercise 2, consisting of four staves of music. The first staff is in treble clef, and the remaining three are in bass clef. The time signature is 2/4, and the key signature has one sharp (F-sharp). The music features a complex rhythmic pattern with eighth and sixteenth notes, including triplets and slurs. The piece concludes with a double bar line.

3

4

5

6

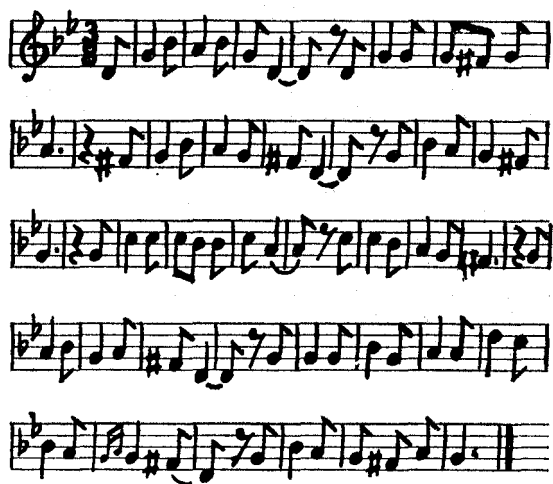

7

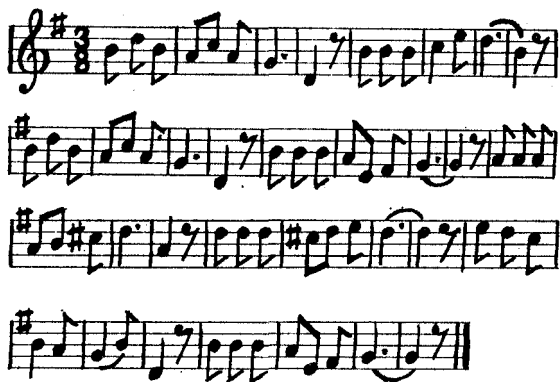

8

11

12

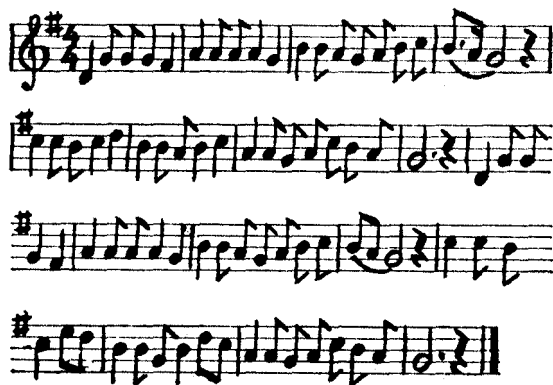

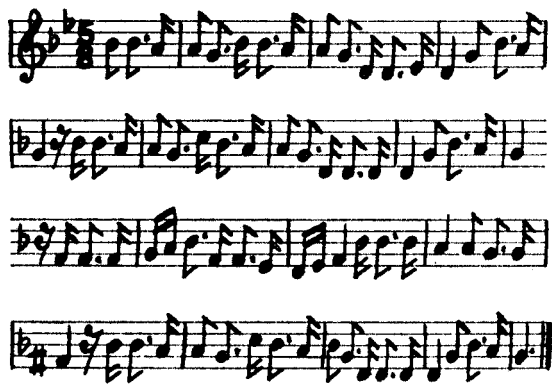
15

16

17

18

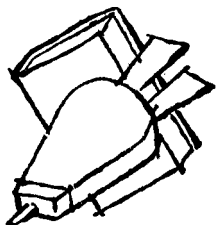
ORAINDAÑOKO LIBURUAK

1. R. Artola: Sagardoaren Graziya (*Aitua*).
2. M. Soroa: Gabon, Au ostatuba!, Anton Kaiku. (*Aitua*).
3. F. Apalategi: Euskal mutillak armetan, I.
4. Pepe Artola: Ustez laguna detan.
5. P. M. Urruzuno: Euskalerritik zerura. (*Aitua*).
6. T. Alzaga: Ramuntxo. (*Aitua*).
7. R. Azkarate: Galtzaundi. (*Aitua*).
8. A. Apaolaza: Patxiko Txerren.
9. B. Iraola: Oroitzak.
10. Errege eguneko bertso sayoa (1962). (*Aitua*).
11. P. Larzabal: Bordaxuri. (*Aitua*).
12. Bilintx: Bertso ta lan guziak. (*Aitua*).
13. M. Izeta: Dirua galgarri. (*Aitua*).
14. P. Larzabal: Iru ziren.
15. Ezkontza galdutako bertsoak, I.
16. A. M.ª Zabala: Gabon gau bat.
17. A. M.ª Labayen: Malentxo alargun!
- 18-19. A. Zavala: Txirrita. (*Aitua*).
20. F. Goñi: Lurdesko gertaerak.
21. P. Larzabal: Herriko bozak.
22. Bertsolarien txapelketa (30-XII-1962).
23. Aizkolariak.
24. F. Imaz: Bertso guziak.
25. A. P. Iturriaga: Jolasak.
26. A. M.ª Zabala, A. Larraitz, Mir: Periyaren zalapartak.
27. Azpeitiko Premiyoaren bertsoak.
28. B. A. Mogel: Ipui onak.
29. T. Alzaga: Burruntziya.
30. G. Anduaga: Egunsentiko txoria.
31. M. Soroa: Baratzen.

32. *M. Elicegui, A. Zavala*: Pello Errotaren bizitza.
33. *M. Elicegui, A. Zavala*: Pello Errotak jarritako bertsoak.
34. *P. Larzabal*: Senpere-n gertatua.
- 35-36. *J. V. de Echagaray*: Festara.
37. *A. Cardaberaz*: Euskeraren berri onak.
38. *S. Salaverriá*: Neronek tirako nizkin.
39. *Bertsolariak*: Amar urteko bertso-paperak.
- 40-41. *J. R. Zubillaga*: Lardasketa.
42. *Uztapide*: Noizbait.
43. *Bertsolari-txapelketa (1-I-1965)*.
44. *P. Larzabal*: Hilla esposatu.
- 45-46. *J. M. Satrústegui*: Bordel bertsolaria.
47. *P. M. Urruzuno*: Iru ziri. (*Aitua*).
48. *P. Barrutia, Sor Luisa, X. Munibe*: Teatro zaarra.
- 49-50. *A. Zavala*: Pello Errotaren itzala.
51. *P. M. Urruzuno*: Ur-zale baten ipuiak.
- 52-53. *G. Anduaga*: Bertso-bilduma.
54. *A. Zavala*: Fernando Amezketarra bertsolaria.
55. *Basarri*: Laugarren txinparta.
56. *A. Zavala*: Udarregi bertsolaria.
- 57-58. *C. Beobide*: Asis'ko Lorea.
59. *A. Zavala*: Axentxio Txanka bertsolaria.
60. *A. Zavala*: Errikotxia, Itxaspe ta beste zenbait bertsolari.
61. *A. Zavala*: Gaztelu bertsolaria.
62. *A. Zavala*: Zarautz'ko Zaldubi bertsolaria.
- 63-64. *A. Zavala*: Juan eta Pello Zabaleta bertsolariak.
65. *J. M. Satrústegui*: Luzaide'ko kantiak.
66. *A. Zavala*: Iru bertsolari.
67. *Bertsolari-txapelketa (11-VI-1967)*.
- 68-69-70. *A. Zavala*: Alzo'ko Imaz bertsolaria.
- 71-72. *A. Iturriaga*: Ipuiak.
73. *A. Zavala*: Iru anai bertsolari.
- 74-75. *A. Zavala*: Errenteria'ko bertsolari zaarrak.
76. *A. Zavala*: Alza'ko bertsolari zaarrak.
- 77-78. *A. Zavala*: Paulo Yanzi ta bere lagunen bertsoak.
- 79-80-81. *A. Zavala*: Lexo bertsolaria.
82. *A. Zavala*: Juan Maria Zubizarreta bertsolaria.
83. *A. Zavala*: Motza, Zulaika ta Ugalde bertsolariak.

84. *M. Matxain*: Uste gabean.
85. *Xalbador*: Ezin bertzean.
- 86-87. *A. Zavala*: F. Iturzaeta bertsolaria.
- 88-89-90. *A. Zavala*: Xenpelar bertsolaria.
91. *A. Zavala*: Txapel bertsolaria.
92. *I. Alkain* — *A. Zavala*: Alkain aita-emeak.
93. *A. Zavala*: Zubeltzu ta Saikola bertsolariak.
94. *A. Zavala*: Atano ta Estrada bertsolariak.
- 95-96. *A. Zavala*: Azkoitia'ko zenbait bertsolari.
97. *A. Zavala*: Bidasoa aldeko bost bertsolari.
- 98-99. *Inozentzio Olea*: Goierriko lorak.
100. *Manuel Lasarte*: Bertso-xorta.

AUSPOA
LIBURUTEGIA

IMPRESO EN ESPAÑA